

ROMAN

No 22

SISU:

- Laise Westkirch: Tuli soos.
Flemming Algreen-Ussing: Surwe.
W. Müller: Öhk ja wesi.
H. Wähner: Lauliku osa.
Multatull: Jaapani kiwiraiuja.
Franz Karl Ginzkey: Hambawalu-Issand.
Andres Silla: Kuid kuis läeb korda?
Läti jutt: Pääsuke ja uss
H. Wähner: Nasipuu.
Paul Rosenhayn: Magaw masin.
Hugh Conway: Warjust walgusele.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1926. A. V. AASTAKÄIK

Ajakirja „ROMAAN'I”

KÕIDETUD (ilu- ehk poolnabkkõites) aastakäigud on müügil:

- Tallinnas :** „Päewalehe“ raamatukaupl. Jaani tän. 6.
„Rahwaülikooli“ „ „ „ 6.
K/M.G. Pihlakas ja pojad „ „ „ 6.
J Ploompuu raamatukaupluses Nunne tän.
Balti jaama raamatukapis.
G. Paju kirjanduse kontoris, Harju tän.
- Tartus :** „Postimehe“ raamatukaupluses Suurel turul.
Gross'i raamatukaupluses, Riia tän. 3.
M. Millistferi „ „ Wene tän. 17.
- Narwas :** N. Koikson'i raamatukaupl. Suurel tänawal.
Jaama raamatukapis.
- Rakweres :** Joh. Priimann'i raamatukaupluses Pikk tän.
Jaama raamatukapis.
- Walgas :** J. & O. Lepiku raamatukaupluses.
- Wõrus :** S. Songi raamatukaupluses.
K. üh. „Täht“ „ „
- Pärnus :** A. Kung'a raamatukaupluses Rüütli tän.
Õpetajate liidu „ „ „ „
J. Karu „ „ „ „
„Kultuur'i“ „ „ „ „
W. Itter'i „ „ Wee tän.
P. Ruiso „ „ Jäneselja tän.
- Wiljandis :** K. üh. „Walgus“ Raamatukaupl. Lossi tän.
J. Kalkun'i „ „ „ „
Õpet. liidu „ „ „ „
A. Renniti „ „ Tartu tän.
- Haapsalus :** K. A. ü „Lääne“ raamatukaupluses.
- Paides :** J. Leesment'i raamatukaupluses.
- Kuresaares :** T. Liiwi raamatukaupluses.
- Abjas :** J. Saul'i raamatukaupluses.
- Jõgewal :** Jaama raamatukapis.

„Romaan'i“ talitus,

Tallinn, Müüriwahe tän. 16.

(Laenupana majas).

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.	KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	400.—	TALITUSE AADRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—
1/4 „ (6 nr.nr.)	225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	80.—	(uks B Laenupanga majas).		
Üksiknumber	40.—	Telefon 12-53.		

Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 22 (112)

Nowember 1926

V aastakäik.

Tuli soos.

Saksa kirjaniku Luise Westfirihi' romaani.

8

Nende pilwedega wõistis töötas fogu soo. Witatid pilbusid pimestamald wälke läbi õhu, kuni naabriasundusteni, mille talud udusse ähmussid — õnnistuse — walgud — wilja-töötawad walgud — wastandina häwituskwätkudele, mis pilwelerades luuratsid.

Kufis seisis nüüd juba hakkides kuwamas. Kähe päewaga oli Gerd fogu põllu maha niitnud. Ja kahe päewaga oli Malle, kes talle järgnes, nad hakkidesse asetanud.

„Glüweril on tõesti wanakuri ise tehas,“ ütles wana Henze Nedderbrinkile. „Wistab sulase enne lõikust utsest wälja, töötab ise kahe cest. — Külawanem, sellest sa jagu ei saa. See mees maksab Löwensteinile omad protsen-did!“

„Dotame ära,“ wastas Nedderbrink pahaselt.

Peale töö lõppu läks Gewa Jansen Gretsheni seltsis tühja koolimatija, et seda uuele kooliõpetajale puhastada ja lorida seada. Kaske sulepadja ja ise oma madratsi wiis ta kaasa. Kui sünshausenlased uut kooliõpetajat umbusaldusega wotasid, wotas Gewa teda rõdumuga. Nus mees — uus lootus. Ta mängis tema pildiga. Kuna Gretshen tuba pesema hakkas, seisis Gewa lähel ja waatas ringi.

Kaanaliskal nägi ta Gerd Glüwerit seisma. Malle sirpis kaugele Wümme kaldal lehmadele heinu.

Ja Gewa läks naeratades Gerdi poole. Ilue kofilase ootel ei wõinud ju wana hooletusse jätta.

Gerd nägi teda tulemas ja imestas, kui wähe neiu naeratus, mida ta ford nii wäga armastanud, talle täna meelbis. Fogu neiu olef paistis tema arust olemat muutunud.

„Tere õhtust, Gerd Glüwer,“ teretas Gewa. „Ma ei saa sinust teretamata mööda minna. See ei käi mu loomuga kofku. Aga julgust peab olema jutu algatamiseks. Mõisuguseid sõnu ja seesugust teretust kui wiimati sinu talus pole ma eluaeg kuulnud.“

„Ära ole minu peale Malle üleannetuse pärast pahane,“ wabandas Gerd. „Seda teinekord enam ei juhtu.“

„Ei wõi teada,“ arwas Gewa. „Malle Hendersen teeb, mis heaks arwab.“

Ta murdis kaanalkaldal kaswawalt kaselt ofskafese.

„On's ast tõesti nii,“ küsis ta selle juures, „et sa oma sulase päewal enne lõikust minema jaatsid? Mina ei uskunud, kui isa seda rääkis.“

„Tema ülespidamine ei kõlwanud,“ seletas Gerd.

Gewa osutas peaga sinise fogu poole kaugele soos.

„Selle wastu?“

„Malle wastu — jah.“

Ja kui Gewa selmika naeratuslega waltides teda silmitses, jatkas Gerd:

„Mis ja tahad ütelda? — Mis see on, mis ja tahad ütelda ja ei ütle?“

„No jah, mina arwan, kõlbmatu oleku jaoks on alati waja laht. Ja mis Mallesse puutub — isa teadis seda küll, miks ta teda oma talus kauemini ei wõinud hoida. Minu wenda Hilmerit hotab ta oma wõrgus. Arwab wist, ei isa talle kord talu ostad. Niipea kui sa selja pöörad, on nad koos.“

Gerd tundis kummalist pigistust kõris.

„Ei, Gewa, ei, siin — ja efsid!“

Gewa hakkas heledasti naerma.

Ra tema naerus kuulis Gerd uue kõla — kõla, mis teda haawas.

„Weel mõne päewa eest juhtusin ma neile sinu ruffipõllu taga peale.“

Rõbunenud silmakäsi, kuhu Gerd parajasti toetas, praksus tajakesti.

Gewa kõneles edasi:

„See on sulle ju ükskõik. Kas tead ka, Gerd, et Fünfhausenit ometi uus kooliõpetaja tuleb? Olla peen ja ilus mees. Praegu olen tema uut kodu puhastamas ja korda seadmas. — Sina tahifid teda ju siia saada. Kas sa siis ei rõõmuks?“

„Muidugi rõõmuks,“ pomises Gerd.

Selle juures libises ta pill üle Gewa Wümme kaldale, kust Malle parajasti tagasi tuli.

Terawasti paistis tulija helesinine teha wastu heinamaa kuldrohelist silma. Ssegi kõige kaugemast kaugusest oleks ta selle tüduruku ta wabast, julgest kõnnakust ära tunnud.

„Gewa, ütle, kas oled tõesti ise oma silmadega näinud Malle Hilmeri sellisid ruffipõllu taga?“

„Nad nägid mindki, Gerd. Hilmer lasks ennast põllu warju maha. Täbruk jäi seisma. Temal pole ju häbi. — Mis puutub kooliõpetajasse, siis rõõmuks, et sina tema poole hoiad. Kerge põ. i tal ju siin teiste asunikude keskel ei saa olema!“

Praegu kadus Malle oma heinakotiga lauta.

Gerd äigas käega üle otsaefse, waewaga kogudes oma mõtteid.

„Mis sa ütlesid? — Uus kooliõpetaja? — Jah. Ma loodan, tema loob korra.“

Gewa naeratas.

„Sead õhtut, Gerd. Pean nüüd ka koolimajas korra jalule seadma.“

Helsuwal sammul ruttas ta wiltsa majalokki poole. Kord waatas ta wargelt tagasi. Gerd ei waadanud talle mitte järele, nagu ta oli oodanud.

Pettunult pigistas ta huuled kokku.

„Sihute inimesenarr! — Sihute walge, poolküpse ku*el! — Ja ajab kõigi meeste meeled segamini! — See oli hea, et Gerd Clüverile kirbu kõrwa panin.“

Gerd läks maija ja üle eeskoja otseteed lauta.

Malle pani seal lehmadele ja kitsedele heinu ette. Läbi neuu õhukele kleidi arwas ta nägewat neuu lihaste mängu, wedrutawalt ja terasena nagu peent tõugu warsal Mitte hetketki ei seisnud ta käed paigal. Ta finni, nagu oli ette sirutatud. Millised salabusede soowid, arwestused peitused ta kräsujuuste all ta otsaefses?

„Malle!“

Neiu pööras.

„Mis on, peremees?“

Nüüd nägi ta Gerdi tusast nagu.

„Kas ma olen millegis efsinud?“

„Tahfin sinult ainult küsida,“ wastas Gerd, „kas oled neil päewil ruffipõllu taga Hilmar Nedderbrinkiga koos olnud? — Jah wõi ei?“

Malle kahwatas.

„Mina — jah — see tähendab — tema tuli sinna ootamatult. Mina ei teadnud —“

Ta kõgeles.

„Ja kas see ka õige on,“ jatkas Gerd, „et ta juba Nedderbrinki talus sulle ettepanekuid tegi?“

„Tema tahab mind kosida,“ tunnistas Malle.

Gerd hakkas karedasti naerma.

„Soowin õnne! — Sa vähemalt ei waleta!“

Neiu selga pöördes läks ta laudast tuppa.

„Gerd Clüver!“ kisenas Malle temale järele. „Gerd Clüver!“

Ta jättis heinad sinna paika ja jookkis talle järele.

„Minul pole selles süüdi! Sumala eest mitte! — Oh, mis sa teed? Mis sa teed?“

Gerd kiskus parajasti põllulilled potist, kuhu Malle nad hommikul pannud, ja wiskas nad awatud a*naft välja.

„Uus, otskohene, awalik iseloom on mulle armjam kui see tühi uhtus!“ ütles ta waldalt. „Nüüd tunnen ma sinu salalikkumust. Minule ei tarwitse ja enam lillesid tuppa tuua!“

13.

Malle seifis filmapilgu tummalt. Siis pööras ta ja lahtus toast.

Ta tundis enese olewat ülekohtuselt noomitud, alandatud, kõige sügavamini haawatud. Ja wana Malle ajas enese temas wihajelt sirgeks, nõudis haawamist haawamise wastu.

Uus Malle aga ei jaksanud oma südant lahti kiskuda ainu ja inimele küljest maailmas, seda ta armastas.

Palam oli mõttus.

Malle ei teadnud nõu.

Meeletult joofsis ta wilmaks Geshe Weitkopi juure.

See unistas oma koldetule ees. Malle lauges ta ette põlmilt ja peitis oma näo tema julle. Raha tagasihoidud nuussumine raputas ta keha nagu kramp.

Geshe silistas õrnasti ta pead.

„Koh laps, oh, laps? Oled kord jälle oma kange peaga jooksnud vastu seinale, mis? — Nuta, mu laps, nuta julgesti. Ja kui tahad, siis puista oma süda mulle wäija. Ema Geshe ostab waikeid, teab palju asju ja ei ütle ometi kellelegi midagi.“

„Nii ilus oli see,“ nuuskus Malle, „mis ja mulle rääkisid tulest inimeste südames! Ja ma tundsin, et see ka minu südames tahtis põlema hakata. Ja nüüd — —“

Malle ringutas läbi. Siis tuli karjatades ta juust:

„Ja'gade alla tallab ta selle tule minu südames, nii et seal muutub kõik jälle pimedaks — nii pimedaks!“

Geshe raputas pead.

„Tuld, mis suur Jumal meie südamesse süütab, seda suurt tuld soos — seda ei kustuta mingisugune ülekohus ega tånamatus. Mingisugune pahendus, mis kellelegi osaks saab, ei suuda õiget armastust inimeses kustutada. See ei küsi et austamisest ega mitte-austamisest. Tema ei tunne kõrkust ega tundlikkust, nagu ta ka ei oti omakasju. Tema võib ainult põleda ja põleda ja walguft ning soojust oma ümber lewitada. Ja nagu ta on kõige õrnem asi maailmas, nii on ta oma õrnuses ka kõige tugewam, tugewam mõrtsukatööst ja wägivallast, ja waljem kui kõige waljem kiskendus. Kõik muutub ümmarguseks, tütar. Ema Geshe on selle ise läbi elanud. Inimeste ümber käiwad nende teod ringi, head ja halwadki. Kõik muutub ja waheldub, nagu inimesedki tulewad ja lähewad. Ainult suur tuli maailma soos põleb alati, nagu Issand Jumal ta põlema pani sel hommikul, kui ta lõi inimesed. Kus surm ta ühel käest maha lööb, seal süütab teine oma tule ta tuhajäde-meist uuesti. Tema ei kustu enne wiimast päewa!“

„Näägi edasi, ema Geshe,“ palus Malle.

„Sinu sõnad lastiwad minu peale maha, nagu räägiks minuga mu ema oma igawikust. Sinu südames põleb see suur walguft, ema Geshe. Kas ei kintunud sa isegi Bieffele warjupaiga

ja woodi? Ja see mees ei olnud sinu poolt seda tõesti mitte teeninud.“

„Kuni Issand Jumal mulle mu Saani tagasi jaadab, miks ei peaks see wana mees mitte magama tema woodis? Ja teeninud? Kes meist kõigist on küll ära teeninud selle armastuse ja headuse, mis talle osaks saab? Need on alati kintud. Seepärast ei ole see ka sugugi häbiast, kui neid tarwitame nende wastu, kes seda ei nõuagi. See pole, ei wõi olla häbiast, kui kellelegi kintime mõne kalli asja, et ole nii?“

Nüüd kõmpis Bieffe tuppale, kuhu pajuwitse korwipunumisest seljas. Pirus ja wandus. Külwanem tulnud koolimata, Tema põiganud ta eest kõrwale. Ta ei wõimat seda meest weel waadata, ütles ta.

Malle tõusis püsti.

Ta tundis, kuidas mäs ja südames jäi waihemaks ja waihemaks.

Pikkamisi läks ta koju. Ta tahtis Gerb Clüverit edasi teenida ja kanda, mis ta temale peale pani. Ehk tuli kord ometi tund, mil ta aru sai, kui madalalt ta teda oli hinnanud.

Buhkewa kanariku kohal oli wiimne tuulesõht magama jäänud. Kummaliselt wärwitult seisis legendik. Walge udu ei tahtnud oma loori mitte laotada maapinnale ja õhtutaewas ei säranud. Hall sein seisis edelise sügawasti ja kangel. Neg ajalt tuskatas mingisugune heit ta hallusest läbi, nagu oleksid tontlikud ekstituled soo äärpinnal.

Kuulda polnud wähematti heli, ei kauge-magi kõne kõminat. Kus pilsepilw seisis, seal wõis ta alla pilduda tuld ja hukatust ning ära häwitada inimeste tööd ja lootused. Siin oli näha ainult kõne peletist, aga seegi lähtis tontliku õuduse oma ette.

Malle, kes looduse südame najal kaswanud, tundis seda õudust sügawasti. Ta jäi seisma ja kuulatas. Puud ja rohud, kõik, mis elas, näis hinge pidades kuulatawat nagu temagi. Ainult kerge kahin kõlas läbi õudse waituse, waewalt kuuldam, aga lõpmatu. See polnud tuul; tuul magas. Need polnud harakad, kes lastedes puhkafid. Kõik linnud olid tummad selle wägewa ees, mis läänest siia puhus oma palawat hingedõhku.

Kaanalimest oli see kaanalimest, mis muidu woolas laisalt ja hääletult, nüüd aga woolas jutufalt ja ulatas tuba peaaegu sildade kõrgete wõlwideni. Tuba laks päewa tõusis ta wahetpidamata. Kahllemata oli ta allitahotades palju wihma sadanud.

Wiimne haru, mis ümbritses Clüveri talu, haru, mille maasse lõigatud laewasõidust kõlblik kaanal põlataes kõrwale jättis, kuni ta lõ-

werus Nedderbrinki heinamaa kohal jälle taanalisfängi tagasi tuli, oli täis kireid, üksteist tagaajawaid laineid ja keerseid, mis ta särama topaasikollase muutsid halliks ja sogaseks mustweeks. Waerwalt laks jalga oli weel maad allakeste ja wee wahel.

Ja põllul selle Wümme koweriku sees seis Gerd Clüveri rufis. Rõrged hakid helksid läbi widewiku, nagu oleksid kõrred siranud mingisugusest tulest. Raskesti rippusid seal wiljapead, mis täis ilusaid teri.

Kui tuli äike, kui weji, tormist aetuna, üles põllule tungis, siis wõis juhtuda, et salatige soo oma sulase, wee, kaudu enesele kõit tagasi ahnitses, mis inimese usinus ja higi tema pinnalt wälja wõtnud, et ta selle minema wiis, edasi kandis mülgastesse, kust enam üksti idu ei wõtnud tärgata.

Mitte estimest korda ei jänniks see.

Terwed talud oli unine soowest kaasa wiinud, kui ta kord ärtas, — lumefulamise puhul kewadel, tormide puhul juwel. Retramistubades teati sellest palju pajatada. Teati juttu westa seesugusest katastroofidest. Laitalt oli soo siis kaetud uppunud inimestega, uppunud loomadega, majariistadega, katusefariikatega, hällidega ja leiwakünadega, purustatud laudadega ja mudastunud wooditega.

Malle pani käed kofku:

„Oh Jõsand Jumal taewas! Ära wõta Gerd Clüverilt ta rufist. Ainult weel laks päewa lase paista päike!“

*

Nedderbrink oli wahel ajal astunud koolimajja.

Ta nägi Gretshenti ja Gewat hoolega tööl. Nägi madratsit ja patju, mis Gewa toonud. Ja wilhane naeratus tõmbas ta huuled trimpju.

Tema nägi oma wõdrastütte südamesse, sai aru tummast, aga libedast sõjast, mis ta temale oli kuulutanud teatega, et ta ust tulewasele õnnele enam ei taha julguda. Tema sai ka aru, et ebaharilik helbus selle muudu mitte sugugi wäga helde tüdrukü poolt mitte polnud määratud Fünfhausent kooliõpetajale, waid oli määratud tulewasele peremehele Janseni talus.

Nagu wäike ämblik oma niidid hoolikalt kinnitab igale müürinurgale, nii kinnitas Gewa, pikast ootamisest wäsinud, oma abielulootused igale mehele, kes ta filmaringi ilmus.

Aga Nedderbrink oli wandunud, et ta itaal ei pidanud mehele saama. Mis puutus kooliõpetajasse, siis oli parem trimp tema käes.

Ja ta ei wõlnud seda juba täna oma wõdrastütte häbitamijeks jätta wälja mängimata.

„Waata, waata, ta woodiasjad oled sa walmis pannud,“ ütles ta. „See on enam, kui küla meele kooliõpetajale wõlgneb. Ja pealegi oleks see tema pruudi asi.“

Gewa pööras ruttu ümber.

„Pruudi asi? — Kes teab siis, et tal pruut on?“

Nedderbrink naeris.

„Muudu ei oleks tal ju nii häda olnud Fünfhauseni kippuda. Ruttu tahab ta pulmad teha, helde mulle Breemenis. Aga kui sa oma asjad temale heast südamest annad pulmade jaoks, anna, need on ju sinu omad. Mina selle wastu ei raägi.“

Ta andis Gretshentile weel mõned juhatused. Siis lahkus ta koolimajast.

Gewa oli pingile istunud.

Jälle üks lootus lahtunud, weel enne, kui ta kuhu sai. See oli nõibus, wanne, needus, arusaamatu, kohutaw mõistatus!

Kas polnud ta ilus? — Kas polnud ta rikas?

Rõik temawanused tüdrukud leidfid omale kofilased, waesed, tähtsusetud, ifegi jõledad. Ainult temal ladus iga lootus. Paljudest, kes teda ümbritsenud, jäi järele ainult wiimne, ainus — Gerd Clüver. See tähendab: jäi ta tõestti?

See pill ei meeldinud talle, millega ta temast ennist ole olt waadanud Mallele — ja weel mitte sugugi see ärewus, mis teda tabanud, kui kuulis, et Malle Hilmeriga oli koos olnud.

Olgu, Malle Genderseniga wõis tema, Gewa Jansen, ometi weel wõitlust alata, ifegi kui ta ei oleks olnud Janseni talu pärija. Waja oli ainult ruttu tegutseda.

Miks oli ta ometi wilwitunud, kui Gerd teda oma kihlusega tahtis kofida? Narr, kes ta oli. Nüüd oli waja kasutada estimest lähemat juhust ja efsile kutsuda selge muutumatu otsuse. Sest ta tahtis lahti saada Nedderbrinki hooldamisest, tahtis saada wiimaks ometi naiseks ja perenaiseks ife oma talus! Mingisugune hind ei paistnud ta meelest jeks olewat liig kõrge!

Wälja astudes koolimajast, seifis Nedderbrink äkki Gerd Clüveri ees.

Ra see oli flumitjenud wee nähtawasti põhjusetut tõusu.

Rüüwanemale polnud see kohtamine arwas. Tema oleks Gerdi heameelega külast wälja tõrjunud. Aga sõnadega et tahtnud ta talle heameelega wastu minna. Kuib ta pidi

Gerdi teretusele ometi wastama. Külanõukogu juhtunud asju ei tahtnud ta puudutada.

„Tore lõikuseilm,“ ütles ta ennaft rahulikuna näidata püüdes. „Ei suuda küllalt selle eest tänada Jumalat. Siinul on kõik rulis juba hakkides seismas. Ja ilma sulaseta! Müts maha sinu eest, Gerd Clüver. See on tubli ja meeldib mulle!“

„Silm tahab muutuda, külawanem.“

„Mii — arwad?“

Gerd osutas hallile pilwefinale edelas.

„Wististi on seal rängasti wihma sadanud. Westi kaanalis tõuseb ja tõuseb.“

„Jah, sinna ei saa parata, Clüver. Weed tõusewad nii, kuidas Jumal tahab.“

Nedderbrint tahtis mööda minna. Tema aimas, mis tulemas oli.

„Weed kaanalis woolawad küll oma teed,“ ütles Gerd teda peatades. „Aga Wümme mahajäetud harus keerlewad ja lütkawad wood üksteist. Ja minu rulis seisab selles käärus. Ilma abita ma teda sealt ära ei saa tuua. Kui tuleb torm, siis wiivad weed kogu mu lõikuse minema. Sellepärast räägin ma sinuga, külawanem. Awa Wümme pais oma heinamaa taga, et westi leiaks kõige pahemal juhusel tee ärarajootsmiseks.“

Nedderbrint pani oma kõwera käe kõrwale.

„Mis sa ütled? — Pais? — Pais minu heinamaa taga? — Selle pean ma awama? — Niiugusel puhul? — Ega sa seda ometi tõsiselt ei mõtle?“

„Täitfa tõsiselt mõtlen ma seda, jah, ma isegi nõuan seda! Siin on kaalul kogu minu lõikus, Nedderbrint!“

„Kui ägedaks sa jälle saad, Gerd Clüver! Ma arwan, et tead, kui heameelega ma sulle wastu tulen. Aga seal seisab Henze rulis ja minu rulis on ta lõigatud. Kas peame meie finkhausenlased kõik oma rulis lastma weel ära wiita, ainult et sinu oma järele jääb?! — Seda ei wõi sa ju ometi asunduse wanemalt nõuda.“

„Teistel pole kõige vähematki hädaohtu karta,“ waidles Gerd. „Westi tõuseb kaanalis waemalt üle kallaste ja teie põllud on Wümme äärest laugel. Minul aga on põld ja maja kaalul. Kui westi mu lõikuse juba estmesel aastal ära wiib, kuidas saan ma siis Löwensteinile maksta ta protfendid?“

Nedderbrint naeratas waemalt märgatawast.

Mii siis tuli see, mida ta ihlas. Tuli ruhtemini, kui ta oli uskunud.

„Ta kehitas õlgu.“

„Jah, Clüver, ma andsin sulle juba algul nõu, mitte talusse tulla, sest mis on täikse maad ilma rahata. Sina ei wõtnud minu nõu kuulda, waid tulid siia. Mis wõin mina nüüd parata. Minule ei wõi sa vähematki etteheidet teha.“

„Mina ei nõua ju muud, kui et awad paisu ja lased wee ära jooksta — kaks, kolm tundi!“

„Rahetsen wäga. Ütle sinulle ju omad põhjused. Pais jääb kinni.“

Jälle tormas Gerdile weri pähe.

Sügawa põlgusega waatas ta Nedderbrintile.

„Seda oleksin wõinud ette teada,“ ütles ta hammaсте wahelt. „Wõi ei, seda ma ometi ei teadnud, et sul julgust on mind meeleldi kerjuseks teha!“

Ta pööras lühidalt selja. Ei julenud pikemaks jääda, tundes, et lähemal hetkel tungib Nedderbrinti kallale.

Ja ta maadles äkilise wihaga, wana Clüverite pärandusega. Inimesed, kellele üleskerkim weri purpureesriided filmade ette tõmbab, muutuwad abituks nagu pimedad külmawereliste kelmide käes. Tema waenlased aga ei pidanud oma tahet saama.

Ta läks otseteed koju.

Gestoas, kus Wöbke ja Malle kolde ääres fõögiriistu pesid, kiskus ta lähema kruusi riitult ja wiskas ta klirisedes põrandale.

Kaks tinatalbretut järgnesid.

Wöbke karjatas.

„Jumal hoidku meid! Wanaisa Clüveri kruus! See peen kruus! Mis seal teha, Gerd, mis seal teha?!“

Clüver lütkas asjad jalaga kõrwale ja wajas rakkesti õlgtoolile.

„See kaks kellegile teisele, Wöbke. See mees — kui ta mul käes oleks! Rakste oli neid rahus hoida. Nad pidi midagi purustama. — Nüüd on kõik jälle mööda!“

„Mis on mööda, Gerd? — Kes on sulle midagi paha teinud?“

Ta kummardas ja korjas lomitud asjad üles.

„Kõik on oksas,“ ütles Gerd. „Mina, sina, kõik kruusid ja kallad. Kepp käes, peame siit majast lahkuma.“

Ta largas püsti.

„Ja mõelda, et sa niiuguse narakä tige-duse wastu midagi ei saa teha!“

Wöbke filmist purustasid pisarad.

„Mis sa ütled? Siit majast lahkuma?! — Seda ei wõi ju Jumal lubada. Ei, ei!“

Malle oli Gerdi wiha eest kõrwale hoidnud. Tema seisus ju ta wiha all. Behmalatrite tagant kuulas ta kohkunult, hinge kinni pidades.

„See tuleb, Wöbke,“ wastas Gerd, „sama kindlasti, kui hommitule järgneb õhtu. Kas

näed seal seda pilwe? — Kas kuuled, kuidas Wümme ja ta surnud haru kohisewad? — Kuid see pilw sija jõuab, bösel wõi homme, siis woolab west üle kallaste ja wlib mu rufid. Ja minu rufis on Löwensteini protsenbid! Minu rufis, see on minu wõimalus sija mu päritud talule jääda. Nedderbrink aga, see nurjatu kaabakas, ei taha paisu awada, nagu ma teda palusin, paisu Wümme jöel tema heinamaa taga! Kuna mul õigus on seda nõuda! Kuna Glüveri talul see õigus on juba ürgwanast ajast! — Jerusaleks tahab ta mind teha! Ja see õnnestub tal!”

Ta läks wäikesse tuppa ja tõmbas ulse oma taga paufudes kinni

*

Waherjal läks Nedderbrink oma teed ta lude tagant edasi. Gerbi mure ja meeletu, wõimetu wiha olid ta südamele rõõmu teinud. Rahubustundega waatas ta kauge pilweseina poole.

„Oleks olemas nõidafid, kes wõiksid teha ilma, siis tabaksin ma ühe neist ja lasaksin tal sealt selle pilwe sija kiskuda.“

Rorraga peatas ta.

Kas seal ei olnudki üks niisugune nõid? Ei. See oli ainult Geshe Weitkopp, kes oma tuld põlema pani.

Uga haudumas kuumuses, kahwatumas widewikus, mil köik, kes elafid, hirmunult hinge kinni pidafid, omas selle wana naise kaju mingisuguse tontliku wäljanägemise, kui ta seal, praegu põlema süüdatud tule mustas suitsus, liikumatuult wahtis wälja laugusesse. Ta ei märganud, et külawanem tema poole sammus.

„Mis siis sina wahid, Weitkopi-eit“ küsis Nedderbrink.

Selle naise tarretus ei meeldinud talle, see oli talle wastu meelt nagu see naine ise, ja mitte alles tänafest jaadik. Tema onn seifis laugel lagendikul. Ta silmanähtawalt nõrgad silmad nägid mõnikord asju, mis teiste ees warju jäid. Kes wõis teada, mida ta wahtis.

Smelik, kuidas seesugustel õhtutel mälestus tuleb mõõdunud, ammu ununenud asjadest ja isegi tugewatele meestele tegemist annab.

„Ema Geshe pööras pikkamist küsija poole.“

„Täna õhtul ta ei tule?“

„Mis sealt siis peab tulema?“

„Ei tule, ei pea tulema. Uga on asju, mis ei küst, kas nad peawad. Nad tulewad. Kolm ööd reast on tuli üles tõusnud maapõuest.“

„Mis tuli? — Kus!“

Naine firutas kae õjutades wälja.

„Seal mitte laugel wanast kaseft. Mitte laugel sealt, kus maapind inimeste neelab. Rahwatult ja rohelas-walgena kui kuupaiste järas ta, ja siis weripunaselt, ja hüppas ja jooksis ja tõusis õhusse, küll meie isa palwe pifuselt ja kadus siis jälle.“

„Lollus, Weitkopp! — Kust wõib sinna tuli tõusta? — Ja kui ta seal oli, kuhu ta kadus?“

„Kas sa siis weel iial pole kuulnud juttu ekstituledest, külawanem? — Meie wana maama waiba alla on maetud pahad saladused ei anna rahu. Kui maapind nende peal ligipaks on, siis saadawad nad oma käskjaladena üles ekstituled, kui aeg täis on. Mina arwan, külawanem, kui keegi lähets ja kaewaks maa lahti seal, kus tuli wubises, see leiaks sealt ühe waele hinge teha, kelle hing nüüd seal oma kalmul ekstitulena tantfib.“

Nedderbrinki päewitanud näo'e roomas lummaline tinahallus.

„Sa lähed wanaks, Geshe,“ ütles ta karedasii. „Tõesti, sina ajad loba. Ma ei tea, kas juudan wastutada selle eest, et sinu weel kaemaks su üksikusse majakesse luban jätta.“

Ütles ja läks edasi, aga mitte oma tallu, waid wälja metsikusse soosse, üksiku kase juure, ja sealt weel mõnikümmeud sammud edasi.

Sinna jäi ta seisma ja waatas seal ringi. Oli sügaw widewik.

Taemas sirafid estmesed tähed, umbritsetud uduft. Üks soorohuga kaetud maalapp paistis sealt oma wälja wõworiläikega maa ühetoosuseft filma. Hallis seinas all edelas omasid wäikesed tulefind hiilguse. Ja kaksjada sammud Geshe majakesest pahemal pool põles heledasti tema sihttuli.

See oli küll kindel sihtmärk rändajatele, kes lääne poolt soost tult, ekstitamatu sihttuli, kui ta õigel kohal põles. Uga kui see õnnelik wanaeit selle tule kord oma majakesest peats kolmsada sammud parental pool põlema panema, siis sattus inimene, kes teda läänst tules filmas pidas, otseteed müllasse ja jurma.

Nedderbrink mõtles, et hea oleks, kui see tuli enam ei põleks, hea, kui wanakesel enam wõimalik ei oleks teda süüdata.

Kaua seifis ta ja wahtis kitsale teerajale kindla maa ja müllata wabel, lapile, kus ta oleks tahtnud näha Geshe tuld. Köik ta mõtled olid pingul mingisuguses uskmatuse ootamises.

Wahetewahel paistis, nagu wabiseks ta kordine teha. Ja ta sügawal seiswates silmades siras wubisew läige, nagu oleksid ekstituled tantfinud nendegi sügawustes.

Aga kanarp kupidamad oma pungadega wahtisid kuiwalt ja wärwitult widewikku. Mingi-
jugust tuld ei ilmunud maa sügawusest.

Wimats pööras Nedderbrink kodu poole.
„Tarwis warsti Breementi tohtriga rää-
fida,“ pomises ta. „Neil on linnas asutusi
rumalatele. Geshe Weitkopp peab siit kaduma.“

14.

Dö mööduš waitfelt.

Pilwesein kadus weel kord, ja inimesed
magasid oma muredest hoolimata rasket wä-
simusund.

Hommiikul säras päike jälle. Säras liig
kõledalt. Ei udu ega õhk ei jumbutanud tema
kalki paistet. Ja pilwedeta taewas oli liig
ahj ja õhk liig waitne.

Linnud ei leidnud laulu. Wäsinult lendle-
sid liblikad. Paksud porikärbsed sulpsafid raskesti
igaše piimanõusse — olles liig wäsinud õhus
püsimiseks. Rased lastsid oma lehed loidilt
rippuda ja putukad, kes alati elusad ja ärksad,
et lähikest suweelu kiiremini maitsta, liigutasid
pikkamisi jalgu.

Aga niidetud wili põllul kuiwas hästi.

Glüveri talu inimesed oleksid wõinud ruf-
fid koju wedada, aga soojal, waitfel suweõöl
oli kõrb oma jala keti küljes ära niilastanud
ja nii ei saadud teda päewal tarwitada.

Kui Gerd seda uut õnnetust nägi, hakkas
ta kuiwalt naerma, millest wihasem meelehelde
kajas kui waljudest kirumistest.

„Ülle ise, Wöbke, mis peab inimene te-
gema, teda õnnetus peksab weel wihasemalt
kui meie footidega oma wilja peksame? Nüüd
mingu kõik kurabile, mis kurabile läheb! Kui
meie Jõsand Jumal ise fünfhausenlaste poole
hoiab, siis pole seal enam midagi parata.“

„Gerd,“ julges Wöbke ette panna, „kui
meie nüüd kõik platsi asulsiime ja wilja käruga
põllult rehe alla weakime?“

Ta ütles seda aralt, sest ettepanek oli juba
waadates ruffipõllule, mis heledal päikselõõ-
mul lewines kuni Wümme kaldani, ja waa-
datus üksikule mehele, kel muud abilist ei ol-
nud, kui wana rujuk ja plikaõhtu tüdruk.

Ka Gerdil oli ainult trossiw käeosutus.

„Ei! Las nad saamad oma tahte, need
minu waenlased siin Fünfhausenis ja see seal
ülewall Mitte sõrmegi ei liiguta ma, enne kui
mul vähemalt hobune abiks on, kui ma ini-
meste abi peale enam ei wõi loota.“

Dõnapaiku koondusid nagu harilikult pak-
sud pilwewallid kofku, aga seekord ei läinud
nad mitte enam laiali nagu endistel päewadel.
Taewa ja maa palawus koondus ja tihenes

tuhmits auruts, halliks uduts, mis edela poolt
üles tõusis päikese poole, kust äkki näisid maha
langemat kõik kiired.

„Seekord tuleb ta üles,“ ütlesid Fünf-
hausenis elanikud.

Nedderbrink oli jutustanud wanale Gen-
zele loo paisust, mida ta ei tahtnud awada.
See jutt lewines ruttu nagu kulutuli kõigisse
taludesse.

Ja samal möödul, mil äikeseilm lähenes,
koondus peadegu kogu asundus Geshe Weit-
kopi lahtisele rehewarawale. Igaüks tahtis
näha, kuidas wesi Wümme harus Gerd Glü-
veri ukseid ära wiis.

Kogu legend esines seal.

Lapsed oma linalakkadega, kes seal suuril
filmil wahtisid, pidid hallil peal weel tetra-
mistubades jutustama juttu taewa tättetaju-
misest kangekaelsele wennatapjale.

Glüverist enesest polnud palju näha. Tema
hoidis ennast, Jumala peale nurisedes, nelja
seina wahel.

Minult Wöbke jooksis wahetewahel oma
rasketes puukingades nõutult maja juurest põl-
lule ja põllult maitja, wahtis ifka mustemaks
muutuware ja kõrgemale nihkumale pilwesei-
nale, pani käed kofku ja kadus siis jälle maitja
paluma ja nutma.

Malle konutas kufagil pimedas nurgas,
kuhu Gerdi filmad ei ulatanud nägema. Tema
siis oli see ju, et sulane puudus. Ja ta ei
suutnud ühes Wöbkega palwetada.

See, kes seal ülewäl asus, kaitfes tema
armates ainult neid, kes filmad lahti hoidsid
ja lihaksed pingul, kuni nende kops weel töötas.
Tema ei peatanud kasutumalt ratast, ei teinud
seda, mis wõisid teha inimeste käed.

Aga abi pidid tulema!

Kadumas oli ju Gerd Glüveri warandus.

Dma elu oleks ta annud, et abi saada.
Peaegu tund aega istus ta, kulmud libras, ja
mõttes, ja mõttes.

Kui esimene tulemadu halli seina kohal win-
gerdas — nõrk, hääletu wingerbus weel —
wõttis Malle kõik oma julguse kofku.

„Jumala nimel!“

Lähemal hetkel oli tühi see kofk, kus ta
istunud, ja mõni minut hiljem oli Malle
ainult weel waitke, kiikuw täpe hirmust tar-
dunud soos.

Kui esimene lõu kõmises, tuli Gewa ker-
gel sammul üle kaanalifilla Glüveri tallu. Ta
oli oma tühjast majast wargst wälja hiilinud.

Nüüd oli tema tund. Dnnelikumat enam
ei tulnud. Suurmeel, mis ta täna meeleheit-
jale ilmutas, pääsetee, mida ta kadunud me-
hele kaduwusehetkel pakkus, pidid ta südame

temale tingimata alistuma, kindlustasid temale eluksajaks koha ja walitjuse, mille järele ta ihkas.

Seeford ei peatanud teda keegi, ei tõrjunud teda keegi tagasi.

Ta amas uste, astus tasakesti ettetuppa, kus Gerd wihases trotslikkuses oma ette põrmitfes, ilma et ta tulijat oleks märganud.

„Gerd!“

Nüüd tõstis Gerd pea ja waatas teda tumedal pilgul.

„Mis tahad? Miks ei jää sa teiste hulka, kes wäljas lõbu tunnawad minu lõikuse ja — minu enda hukkumistest?“

Gewa raputas pehmesti naeratades pead.

„Sinu rutiis wõib kaduda — sinu mitte, Gerd Klüver! Sina tõesti mitte!“

Gerd ei hoolinud ta armsusest. Tema wiija kõige wastu, mis Nedderbrinkile kuulus, oli krig suur.

„Tunni aja pärast olen ma kerjus — ja sinu wõõrasija on mu selleks teinud — õiguse ja õigluse wastul — Parema [oleks, kui sa minu majast laofsid.“

Kuna ta weel rääkis, näis äkitselt kogu tuba seiswat leelides. Rõwululukustaw mürin rebis katki raske täewa, ja hiiglatikadena praqlses wihm maha. Wingudes algas torm, mis kufagil pilwefitlus luranud, ja piitsutas hiiglatike nagu määratumat weewalli läbi õhu.

„Kas sul on niijugune süda,“ küsis Gewa, et minu niijuguse ilmaga majast wälja ajad?“

Nägi wälja, nagu oleksid taewa ja maa weed ainsaks weeloguks ühinenud. West woolas rääklast, woolas atas wiljapuunde ladwast, näis isegi maast üles priifawat. Ja siis segunis jäme rahe temaga. Nabitud puulehed lendlesid rahega wõistu.

Ei, Gerd ei wõinud Gewa Janseni nüüd wälja ajada.

„Misjaoks sa õlge tulid?“ küsis ta wihafelt.

Tasakesti, meelitawalt tuli wastus:

„Sinu juures tahtsin ma wiibida su hädatunnil. Kas sa sellest aru ei saa?“

Ei, Gerd ei saanud sellest aru. Tunded tema wastu olid ta südames surunud ja ei ärrganud enam.

Nüüd tormas Wöbke tuppa.

„Halasta, Jõsand Jumal! Maailm läheb hulka. — Kus on Malle, Gerd? Kas o'ed Malle näinud?“

„Kas ta majas ei ole?“

Kriisates uue kõuelõõgi ees, jooksis Wöbke läbi eektoa edasi wälklesse tuppa ja kambritesse, wahetpidamata Malle hüüdes.

Gerd pidi Gewale wastama.

„Mina olen täna raske arusaamisega,“ ütles ta maewaga. „Mul on liig palju mõtteid peas. Mina ei oletanud finus niijuguseid tundeid — ja ei wõinud neid oletada.“

Meiu kummardas oma pea turbatule leegi walgusse, nii et ta ilus nägu sealt punasena wälja paistis.

„Tüdrukute tunded ei ole mitte nii sirged ja otsejoonelised kui maod põllul. Aga kui sa pisut järele mõtled, Gerd, kus see ita tarwilik oli, kas ei leidnud sa mind alati siis oma pool?“

Gerd ei wastanud. Tema piik uitis murelikult wälja wihmasse ja tormisse.

Ilm oli pisut walgemaks läinud, sestsaadik kui must pilw enese oli tühjendanud, wõi näis see ainult nii, sest et walgub nüüd wahetpidamatult maha ja laia wälja peale oma wubisewat walguft walasid. Igatahes wõis ta jälle ära tunda oma põllu, wihmast ja tormist segamini paisatud ruffihakid ja nende taga walge, liikuma woole — Wümme weed, mis kallastest üle wahutasid.

Nüüd jooksis Wöbke tagasi.

„Malle! — Seal! Seal ta on!“

„Soos?“

Wöbke ringutas käsi.

„See ei lõpe heaga! Seal ei saa ta ju tagasi. West on purde ära wiinud!“

Mõtult jooksis ta tuppa tagasi.

Gerd oli püstit karanud.

Ta surus näo wastu wäikeste ruute.

Jah, weel wahutamata weepaelade taga lehwis üks sinine kleit tormis.

Gewa astus just ta kõrwale.

„Usu sa mind?“

„Mis sa soowid, et sinust usuffin?“

„Et mul sinuga on head mõtted! — Wõib olla, ja nõuad tõenduji?!“

Gerd ei kuulanud teda.

Ta mõtles Mallele. Et see tüdruk sel saatustlikul tunnil metfikus soos hulkus, see haawas teda. Igatahes, Hilmer Nedderbrink ei wõinud teda nüüd wäljas otsida.

„Gerd!“

Gewa käsi lastus ta õlale.

„Nedderbrink usub ju, nagu wõiks ta inimeft ja asju sundida. Aga minul on oma tahe. Ja kui mul kellegi wastu on head mõtted, wäga head mõtted —“

Mitti ei näinud Gerd enam Malle.

Kas oli mõni wälk ta maha lõõnud? Need loitsid taewast ja tulid maapinnast. Kas lammas tüdruk, kui päike jälle taewas põles, nagu surmalõõbud lind teiste lindude wahel rohus?

Külmawärin käis taft läbi; teraw walu oli see.

(Järgneb).

Surwe.

Daani kirjanik Flemming Algreen-Ussing.

Kiri oli tulnud Pariisist, ja adwokaat Jochumsen oli ta kolm korda läbi luge- nud, ilma et tal tema sisust oleks ol- nud tolku. Sest peale emakeele ta teisi keeli ei mõistnud. Emakeelt aga mõis- tis ta hästi. Jah, oma pikaajalises prak- tikas oli ta õppinud oma emakeelt tar- witava niisuguse täiusega, et ta iial ei tarwitsenud karta, et mõni klient teda wõiks üle lüüa. Ümberpöördult, tema ise oskas inimesi wäga hästi „koorida.“ Jochumseni talent, lepinguid ja mis nende juure kuulub nii toredates jurii- dilistes kõnekäänudes kokku seada, et ta kliendid tagant järele alati imestasid, kuidas nad oma nime olid alla kirjutanud sihukesele paberile, millega nad oma hinge olid ära müünud saatanale. Aga nende imestusse segines siis alati hea hulk hämmastust mehe wastu, kes oli osanud kokku seada niisuguse do- kumendi, mis esimese läbiwaatamise puhul kõige usaldusväärilisema mulje awaldanud, kuna hobusekabi alles põh- jalikumal läbiwaatamisel nähtawale tuli.

Sellepärast oli adwokaat Jochum- senil palju teha. Tahtis keegi oma krunti ära müüa, läks ta kohe Jochum- seni juure, kindlasti teades, et ostja siis krundi eest hea hinna maksis. Ja ad- wokaat Jochumsen kandis selle eest hoolt. Tema kooris nii müüjat kui ost- jat, aga nagu ta ise ütles, alati mõistli- kult. Ja tema teguwiis osutuski mõist- likuks; sest enamasti tuli ostja juba poole aasta pärast tema juure müüjana ja Jochumsen hõõrus käsi.

Ja nüüd oli selle tubli juristi käes kiri, prantsuskeelne kiri ja ta ei teadnud nõu.

Wiimaks kutsus ta oma kirjutaja, kelle ta poole aasta eest Kopenhagenist toonud, kui ta äri ju nii suureks oli pai- sunud, et kontoris abijõudu wajas.

„Petersen,“ küsis ta, „kas Prantsuse keelt oskate?“

„Ei,“ wastas Petersen.

„Olete idioot,“ tähendas Jochumsen ja laskis ta jälle minna.

Ja siis wõttis ta kirja uuesti kätte ning weeris ta neljakorda läbi.

Üks pide tal õnneks oli: ta teadis, kellelt kiri tuli. Selle all seisis „Christjan Holm,“ see oli kindel. Ja „Christian Holm pidi tingimata oleme Frederik Holmi, kantseleinõuniku Frederik Holmi poeg. Kantseleinõunik, kes umbes kahe- kümne aasta eest ühes oma tookord alles kuueaastase pojaga prowintsilin- nast Pariisi läinud, oli suurte maa-alade omanik Westköbingis. Neid maa-alasid walitses Jochumsen, kes sellepärast kantseleinõunikuga alatasa kirjawahetu- ses seisis — aga Jumal tänatud Jochum- seni Daani emakeeles. Mis pagan see nüüd aga tähendas, et pojalt äkki sai prantsuskeelse kirja?“

Kas oli wana kantseleinõunik sur- nud? Ja millised tagajärjed wõisid sel olla? Kas pidas poeg krundid omale wõi . . .

Milline pahandus, et kiri prantsus- keelne oli! Aga teda oli waja tõlkida.

Nüüd tuli adwokaat Jochumsenile korraga hea mõte — ja ta läks eraõpe- taja Wildersi juure.

*

Nähes aknast Jochumseni tulekut, jooksis külm wärin Wildersil üle selja, ja kui warsti selle iärele uksekell heli- ses, omas ta nägu meeleheitliku, tar- retu ilme. Aga ta toibus jälle, wõlus naeratuseni näole ja — läks ust awama.

„Tere, Wilders!“

„Tere tere, herra Jochumsen! Mil- lega wõin Teid teenida?“

Eraõpetaja hääl wärises weidi.

„Tjaa!“ ütles Jochumsen, kes seda oli märganud. Tjaa!“ ja adwokaadi sil- mad läikisid tigidasti: „Tulen äriasjus.“

„Jah!“ Wilders mehistus ja walitses jälle oma häält, kui jätkas: „Kas soo- wite osalist maksmist, herra adwokaat?“

„Ah tühja, maksmist, naeris Jochum- sen. „Ei, täna on tähtsamat. Täna jätke raha omale. — Eks ole, Teie oskate prantsuse keelt?“

„Prantsuse keelt?“ Wilders silmitses Jochumseni küsiwalt: „Muidugi oskan ma prantsuse keelt.“

„Muidugi!“ ütles advokaat. „See pole sugugi nii enesestmõista. Wõi usute, et mina mõistan prantsuse keelt? Usute, et mul selle kirja sisust siin aimu oleks?“ Nende sõnadega wõttis ta taskust kirja ja pani ta Wildersi ette. „Kas wõite mulle selle ümber tõlkida?“

Wilders wõttis kirja ja luges selle läbi.

„See on ju kantseleinõuniku pojalt,“ ütles ta.

„Täna! Selle tõlkisin omale juba ise. Aga mis ta kirjutab?“

„Teatab, isa olla tal surnud ja soowib, et Te tema krundid ära müüksite.“

„Wõi nii!“

Advokaat Jochumsen oli juba süwenenud protsentide arwestamisele, mida ta müües wõis teenida. Sest wõis saada ilus summa. Nüüd peatas ta äkki oma arwestustes ja küsis :

„Miks kirjutab ta prantsuse keeli?“

Wilders tõlkis kirja lõpu:

„Palun Teid kirjawahetuses, mis meil nüüd algab, prantsuse keelt tarwitada, sest et ma oma emakeele täiesti olen unustanud. Olin, nagu teate, kuus aastat wana, kui isaga Daanimaalt lahkusin, ja seitsaadik ei ole ma enam sõnakestki Daani keelt kuulnud.“

„See on paha lugu,“ ütles Jochumsen. „Pagana paha. Mispärast hakkas isa pojaga ometi prantsuse keelt rääkima?“

Aga Wilders, ainus Westköbingis, kes teadis, miks kantseleinõunik Holm kahekümne aasta eest nii äkki ära sõitnud, unustas hetkeks oma hirmu advokaat Jochumseni ees ja süwenes mälestustesse.

Seni selgus Jochumsenil, kui tülikas oli pikemat prantsuskeelset kirjawahetust toimetada, aga siis langes ta pilk eraõpetajale ja talle tuli meele wõlts wõlatunnistus ühes eraõpetaja prantsuse keele mõistmisega; ja käskiwal toonil ütles ta Wildersile :

„Tehke mulle sellest kirjast täpne tõlge ja tooge see täna õhtupoolikul mulle kätte.“

Ja Wilders, kes wastu rääkida ei julenud, kummardas,

Siis lahkus advokaat Jochumsen. Wihaselts waatas Wilders talle.

*

Advokaat Jochumsen käis oma toas edasi ja tagasi ning ütles eraõpetajale:

„Ja siis wiimaks kirjutada — — kanatage — — Jah, kirjutage nii: Mul on heameel Teile teatada, et ma Teile soowi, Teile prantsuse keeles kirjutada, wõin täita. Olen noores eas mitu korda Pariisi käinud ja oskan prantsuse keelt täiesti.“

Naeratus lehwis üle Wildersi näo. Aga see kadus jälle sama ruttu, kui talle meele tuli, millise kasu Jochumsen nüüd tema keeleoskusest pidi saama.

Aga Jochumsen, kes Daanist jalgagi polnud wälja saanud, naeris ise oma jultumuse üle ja ütles:

„Jah, mu armas Wilders, nüüd tuleb tööd. Kahetsen, et Teile lähematel nädalatel pean palju tegemist andma, aga mis parata!“

Nüüd unustas Wilders — nagu see mõnikord juhtus — et ta täiesti Jochumseni wõimuses seisis; ta wihastas ja pörutas rusikaga lauale:

„Eks me seda — wõtaks pärgel! — weel näe!“

Siis jäi ta wait, sest Jochumsen läks rahulikult rahakapi juure ja wõttis sealt wälja paberi, mille ta seal teistest lahus hoidis.

Wilders aga, kes alles wihas kees, pörutas wastu lauda ja hüüdis ägedasti :

„Ütlen Teile midagi, mu armas advokaat, see pole midagi muud kui alatu surweawaldus!“

Advokaat Jochumsen pani dokumendi jälle rahulikult kappi, keeras kapi lukku, astus Wildersi ette ja ütles — naeratades:

„Surweawaldus! Surwe! Surwest ei wõi juttugi olla, kui asja mõistlikult aetakse.“ Ja wastik-armastuswääriliselt jätkas ta: „Muide usun ma, minge koju ja puhake. Olete wististi wäsinud!“

*

Kakskümmend aastat tagasi oli ühel päewal Westköbingisse ilmunud noor, ilus prantsuse lauljanna, kes tookord oli olnud ilmakuulus, nüüd aga juba ammu oli surnud ja unustatud. Kuidas ta impesaario mõttele oli tulnud, neiu Westköbingisse tuua, sellesse täitsa tähtsuseta linna, teawad jumalad; lühidalt, ta tuli ja äratas oma lauluga seal kahe mehe südames meeleheite, rõõmu ja

lootuse. Need kaks meest olid neljakümnekaheksa aastane lesk kantseleinõunik Holm ja kahekümnekuue aastane eraõpetaja Wilders.

Impresario kawa järele oleks pidanud ilus lauljanna juba lähemal hommikul jälle ära reisima, aga asi läks teisiti. Kantseleinõunik, Westköbingi rikas mees, oli pärast kontserti ilusa lauljanna, tema impresario ja Wildersi õhtusöögile palumata. Wilders kutsuti eriti selleks, et prantsuse keelt oskas, kuna kantseleinõunik seda ei osanud. Kuigi õhtusöök lühikese aja jooksul oli tellitud, oli ta ometi suurepärane, suurepärasem sellest, millest naiskunsinik iial osa võtnud. Meeleolu oli kõige parem ja aeg läks õige hiljaks enne kui lahku mindi; ning siis olid Frederik Holmi ja Wildersi mõtted täitsa kahe edewa sõstrasilma wõluwuse küttes.

Klaaside kõlinal ja korkide paukumisel oli Prantsuse iludus mõlema mehe südame wõitnud. Aga ainult ühe südame wõit oli talle midagi wäärt natuke ajaks. Oluf Wildersi südamest hoidis ta kinni, sest ilusale naisele oli äkki lust tulnud ilusa nooremehe tunnetega mängida.

Kaheksaks päewaks jäi ta Westköbingisse. Konwentsioonaaltrahwi, mille ta oma impresariole selle eest wõlgnes, oli kantseleinõunik juba teisel päewal ära maksnud ja weel niisuguse heameelega, nagu oleks ta olnud muutunud kahekümne-aastaseks pillajaks.

Esimesed päewad saatis preili mööda pikkadel sõitudel ja toredatel söömingutel Holmi, impresario ja Wildersi seltsis. Kuid siis tüdines iludus kahest esimesest.

Kantseleinõunik, kes Wildersit alati pidi tõlgina tarwitama, jäi talle igawaks. Tal oli wastik kuulda tema meelitusi, millised ümber tõlkis mees, kellesse ta silmapilgul oli armunud, ja kolmandal päewal ütles ta awalikult — brutaalselt, südametult — et Holmist on tüdinud; parem õppigu enne prantsuse keel mõnel keelekursusel selgeks, pilkas ta.

Nüüd oli kantseleinõunik kahwatanud ja waikselt oli ta läinud oma üksikuisse majja, oma wäikse poja juure. Seal hoidis ta ennast kuu aega luku taga ja reisis siis Pariisi.

Aga enne kui ta lahkus naisest, kes teda kolm päewa joo wastanud, oli ta läinud tema juure ja ta käest kinni wõtnud. Ja kuna ta temale silma oli waadanud nagu haige koer, oli ta talle ütelnud Daani keeles — ilma tõlgita:

„Unustasin, et olen 48 aastat wana!“
Siis oli ta lahkunud.

Järgmisel hommikul seisis preili einelaul taldreku kõrwal 48 kollast roosi.

Kaks päewa hiljem läks noor Wilders pikkamisi — ja peaaegu wõikust tundes — linnakese adwokaadi, alati lahke Jochumseni juure. Ja kui Wilders pool tundi hiljem kawala adwokaadi juurest lahkus, oli tal kaasas tshekk wiietuhande krooni peale.

Jochumsen aga seisis oma kontoris ja asetask ühe dokumendi hoolega rahakappi.

See dokument oli wõlakiri kümnetuhande krooni peale ja käemeheks oli Dr. Poulsen.

Jochumsenile ei teinud see meelega härra, et Dr. Poulsen parajasti välismaal puhkusel wiibis, kuigi ta allkiri alles poolenisti märg oli.

Ja Wilders — jah, tema unustas kõik mured ilusa naise käte wahel.

*

Wilders lõikas sigari otsa ära ja süütas sigari. Ta puhus ninast ja suust suuri suitsupilwi wälja, nagu oleks ta tahtnud kõiki mälestusi lämmatada.

Nüüd pidid mälestused puhkama, nüüd oli waja tegutseda.

Wiimisel kahel nädalal oli ta oma sõbra Jochumseni juures kontoris teinud. Ja Jochumsen oli teda taga sundinud. Kirjawahetus Holmiga oli prantsuskeelne ja peale selle pidi ta lugematud paberid — dokumendid ja lepingud prantsuse keelde tõlkima.

Ja kõik selle töö oli Wilders teinud tasuta, ilma et oleks julenud wastu hakata ja tasu nõuda.

Nüüd aga pidi asjale ots tulema, seda wandus Wilders, ja kui ta ka wangistati.

Sest nüüd oli ta wihast otse meeletu. Ta ei hoolinud midagi sellest, et ta Jochumsenile weel kakstuhat krooni wõlgnes. Need wiistuhat krooni, mis ta kord saanud oli ta talle juba ammu

ühes liikasuprotsendiga tagasi maksnud; peale selle oli ta Jochumseniile veel maksnud kolmtuhat ühes protsendi protsentidega sellest viiesttuhandest, mida Wilders iial polnud näinudki.

Sellest pidi ometi jätkuma.

Wilders mahwis paar korda sigarit.

Samal hetkel tuli Jochumsen nurga tagant nähtawale.

Wilders silmitses teda aknast.

Nüüd oli waja lahingut lüüa.

*

Jochumsen tormas tuppa.

„Ta tuleb siia!“ kisendas ta.

Wilders silmitses teda imestades.

„Ta tuleb!“ möirgas Jochumsen.

„Kas Te ei kuule? Ta tuleb!“

„Kes tuleb?“ küsis Wilders.

Jochumsen oli wajunud toolile ja waatas ringi, nagu oleks ta kedagi siit otsinud. Alles tüki aja pärast sai ta Wildersi küsimusest aru ja wastas:

„Holm — Holm tuleb — Pariisist, ja mina pean ta wastu wõtma.“

„Nii? Tuleb siia?“ ütles Wilders, kes kohe järele mõtles, kas see temale jälle tööd juure ei too.

Jochumsen istus tugitoolil ja kõngutas pead:

„Kas see pole hirmus? Ma ei saa temaga ju sõnagi rääkida ja ise kirjutasin talle, et räägin prantsuse keelt nagu emakeelt. Ah, see on hirmus!“

Jochumseni rääkides näis Wildersi silmade eest maha libisewat soomus, mis juba kakskümmend aastat tema elu tumestanud ja mida ta juba lugematud korrad oli soowinud purustada. Ja nüüd korruga nägi ta puhast, selget taewaäärt.

Ja Wildersi aju hakkas töötama: surm ja elu! See mees ei osanud ju sõnagi Prantsuse keelt. Nüüd oli waja õiget silmapilku kasutada!

Wilders silmitses ohkawat meest ja naeratas — mitte tagedalt ja kahjurõõmsalt, waid õnnelikult ja lõbuga, nagu head inimesed naeratawad, kui nende tulewik muutub helgeks.

„Mis pean ma tegema?“ küsis Jochumsen.

Wilders raputas pead ja wastas:

„Ei ole enam aega Teile prantsuse keelt õpetada.“

„No nüüd on asi käes!“ Jochumsen kargas toolilt järsku püsti. „Käes! Tema jääb siia waid kaheks päewaks. Need päewad, mu armas Wilders, peate minu aset Teie täitma ja adwokaat Jochumsen olema. Nii saan sellest üle. Ta tuleb täna pärast lõunat. Kas olete nõus?“

„Ei!“ ütles Wilders ja ajas enese sirgeks.

„Ei? Teie ei taha? Kas tohin küsida, miks, herra Wilders?“

„Sellepärast, et kõigele sellele loole tahan lõpu teha. Mina ei taha enam Teie ori olla.“

Jochumsen wilistas tasakesi:

„Olete küll unustanud, et wõin Teid sundida oma soowi täitma! Kas seda siin tunnete?“

Ja Jochumsen wõttis wõlatunnistuse taskust, nagu oleks see olnud rewolver Wildersi hirmutamiseks.

Aga Wilders naeris ainult:

„Rahetsen, aga asi peab nüüd lõpema. Siis tehke, mis ise soowite.“

„Kas kawatsete mind hätta jätta?“

„Mitte. Ega see ole minu süü, et Holmil Teie keeleoskusest wale ettekujutus on. Teie ise . . .“

Wilders peatas, sest Jochumsen oli wihaselt wälja jooksnud.

Wilders süütas uue sigari, nagu keegi, kes otsust ootab, aga kindel on, et armu saab.

Ja talle antigi armu.

Poole tunni pärast tuli Jochumsen tagasi.

„Mis Te nõuate selle eest, kui Holmi siinoleku puhul minu aset täidate?“

„Waletunnistusi!“ oli Wildersi wastus.

„Teie olete hull! — Ei iialgi!“

„Siis ei saa ma Teid aidata.“

Jochumsen kogus mõtteid.

„Teie peate ta saama,“ ütles ta natukese aja pärast, „niipea kui mind olete aidanud.“

„Tahan seda wiibimata saada. Muidu ma seda ei tee.“

„Millise garantii annate mulle, et seda teete?“

„Ausõna!“

„Teie ausõna?“ — Jochumsen wiiwitas. Nähes wastase tõsist nägu, mis ei muutunud, ütles ta: „Siis wõtke ta.“

„Täna!“ ütles Wilders ja kahmas tunnistuse järele. Kiirelt waatas ta, kas

paber õige on, kiskus ta siis puruks ja ja wiskas kergendatult hingama hakates ahju.

„Nii siis olete täna pärast lõunat waksalis?“ küsis Jochumsen.

„Muidugi! Aga — tõsi, mul on Teile arwe, herra Jochumsen.“

„Arwe?“

„Jah, wäike; kirjutan ta kohe.“

„Aga mis eest õieti?“

„Oma töö eest, tõlgete eest. Wõi arwate, et ma oma waewa eest tasu ei tahagi?“

„Teie waew!“ Jochumsen wärises, „Kui suur see on?“

„Ütleme tuhat krooni!“

„Tuhat . . .“

„See on kõige wähem, jah!“

„Seda ei maksa ma iial oma elus!“

„Hea küll. Siis jään täna koju.“

„See on ju sula surweawaldus, armas Wilders!“

Wilders naeratas: „Surweawaldus! Surwe! Ei wõi juttugi olla surwest, kui asja mõistlikult aetakse.“

Jochumsen silmitses teda kurjasti — ja läks siis koju raha tooma.

Rongi tulekuni oli weel tund aega. Jochumsen istus Wildersi toas.

„Kas usute, et oskate asja läbiwiia?“ küsis ta Wildersilt, kes tuhat krooni kätte saanud.

„Usun ja loodan, Teie olete mulle ju assistendiks, kui mul midagi on küsida.“

„See on hea mõte,“ arwas Jochumsen, kes päewa jooksul kaunis taltsaks saanud ja wäga rahul oli, et wõiks ise enese assistent olla. Kui Wilders oleks soowinud, oleks ta ka oma kontoristi kohaga rahul olnud.

Kui adwokaat Wilders ja ta assistent Jochumsen pisut hiljem waksali poole teel olid, et seal prantsuse külalist wastu wõtta, jooksis neile Jochumseni kontorist wastu. Käes oli tal telegramm, mille ta oma kõrgele ülemusele ära andis.

Kärsitult luges Jochumsen telegrammi: *Empêché. Ne viens pas Lettresuivra. Holm.*

„Tõlkige ümber — tõlkige Mis seal on?“

Jochumsen wärises põruwusest.

Wilders waatas ja naeratas: „Siin seisab, wabalt tõlgituna, et adwokaat Jochumsen enesele kõrwaloppu on annud.“

„Mis see tähendab?“

„See tähendab, et olete halwa äri teinnd. Holm ei tule — jumalaga, herra Jochumsen! Nüüd ei tarwitse ma waksali minna.“

Ja Wilders kergitas kübarat ning kadus.

Aga Jochumsen waatas talle kibedasti järele ja pigistas telegrammi käes tugewasti.

Kuid kuis läeb korda?

Andres Silla.

Me tõusew rahwas oleme,
kes ihkab päikse poole
ja adra kannab julgeste
ka rabale ning soole

Me tahame, et kosuks ta,
see meie maa ja rahwas,
et oleks wõitlusele ka
nii kuidas tööle wahwas.

Kuid kuis läeb korda päikselend,
kus poole hing meil ihkab,
kui näeme, kuis meil wenda wend
kui kurja waenlast wihkab?

Kui need, kes aastakümnetest
on läbi aidand hõimu,
nüüd saawad tasuks selle eest
siin ainult laimu, söimu? . . .

Õhk ja wesi.

Saksa kirjanik W. Müller.

„Kui kahju mul ka on, herra doktor, aga kõige paremgi tahtmisega pole mul ühtki lennukit enam anda. Kõik lendawad nüüd merekaldale suwitama; üleilsest saadik oli meil otse hirmutaw pealetung; nüüd on täna ka weel laupäew, ja enne kaht tundi ei saa Teie teele minna.“

„Aga ma pean tingimata kell 6 Zürichis olema.“

„Zürichis — Zürichis — silmapilk, herra doktor. — Zürichis — — ei, see ei lähe!“

„Mis ei lähe? P e a b minema!“

„Kahekümne minuti pärast sõidab üks lennuk Konstanzi. Aga sõitjaks on daam, kes nimelt nõudis, et ta üksipäini jäetaks.“

„Kes see daam on?“

Direktor lähenes ta kõrwale ja so-
sistas:

„Preili Dagmar Terwynten.“

„See saatan meistewaelnase näol?“

„Pst! — Aga kas ma Teile ei ütelnud: Teie loobute tänades.“

„Pean minema Zürichi. Kas teate doktor? Ma sõidan kaasa!“

„Küsitaw on, kas preili Terwynten Teid kaasa wõtab. Ja nagu Teile ütlesin, on see asi juba eitawalt otsustatud.“

„Jumala pärast! Teie lennumehed teete muidu kõik wõimatu wõimalikuks. Egas me ometi ennast ei lase ühel naisel ära wõita?“

„Tõsiasjad wõidawad meid!“

„Tühi jutt, tõsiasjad! Ütlen Teile midagi: lubage, et sõidan lennuki juhina: lennukijuht wõib rongiga järele tulla.“

„Ja Teie tahate ise tüürida?“

„Olen seda juba tihti teinud.“

„Seda küll, aga see käib minu eeskirjade wastu.“

„Taewas! Elu on ometi enam kui eeskirjad.“

„On siis elu kaalul?“

„Weel enam! Palun, ärge punnige wastu!“

„Teen seda siis omal riisikol.“

„Riisikoga pole siin tegemist. Lühidalt: kus wõin ma ümber riietuda? —

Teie olete hea inimene, direktor; seda ma Teile ei unusta!“

Kakskümmendkaks minutit hiljem tõusis lennuk õhku.

Dr. Malton oli preili Terwyntenile lennukijuhina esitatud. Ta oli neiu tahtnud waid pealiskaudselt silmitseda, oli aga ometi pisut tuksatanud, kui ta enese ees „saatana“ asemel nägi tõsise hingerohke iluduse. Ja nüüd wahtis ta wahetpidamata sinikaugustesse ja nägi oma ees ometi ainult neiu nägu.

Liig ruttu kerkisid Konstanzi tornid esile. Weel polnud talle tulnud päästvat mõtet, kuidas ta saaks Dagmarile läheneda. Peaaegu soowis ta mootori riket, mis teda oleks sundinud peatama. Aga mootor ei mõtelnudki streikima hakata. Noh, siis oli waja oodata juhus. Ja see tuli.

Dagmar astus lenduri juure, andis talle käe ja küsis sõbralikult:

„Kas jääte nüüd puhkama wõi peate kohe tagasi lendama?“

„Ei kumbagi, armuline preili. Pean paraku Zürichi edasi lendama.“

„Seda ütlete nii kurwalt. Kas Teile siis lendamine lõbu ei tee?“

„Nagu olukord kunagi on. Kõik ole-
neb alati sihist.“

„See on tõsi,“ naeratas neiu, „aga kas siis Zürich on nii paha siht?“

„Kui inimene peab ennast kihlrama ja tal kawatsus on kuue nädala pärast abielluda — jah.“

Nüüd hakkas neiu waljusti naerma.

„Tõsi küll! — Aga miks peate ennast kihlrama, kui Te ei taha?“

„Minu tulewase naise wanemad tahawad homme Genua kaudu Ameerikasse sõita.“

„Ah nii, ja sellepärast waja täna kõik weel „kindlaks“ teha?“

Malton nokutas nukralt pead.

„Ja Teil ei ole selleks weel wähe-
matki lusti?“

„Teie aimate seda, armuline preili.“

„See polnud raske. — Aga kuidas saab Teid aidata?“

Nähtawasti meeldis neiule ilus lendur, ja Malton ise mõtles: „Poiss, poiss,

kui ta sind ei arwaks mehaanikuks, ei räägiks ta sinuga sõnagi. Nii siis: walin teise sadula."

"Mis Te ütlesite?"

"Ei midagi, armuline preili."

"Ometi! Teie rääkisite teisest sadulast."

Malton punastas äkki.

"Tõesti? Siis palun andeks Wabandage mind mu seisukorras."

"Waene mees," ütles neiu ja andis talle weel kord käe.

Malton wõttis selle ja suudles seda kaua. Ja ka siis ei tahtnud ta seda weel lahti lasta.

Pikkamisi tõmbas neiu selle ta käest ära. Siis küsis ta äkki:

"Millal Teie Zürichist tagasi lendate?"

"Wõib olla homme õhtu"

"Tore! Siis tulen ma homme hommikul autoga sinna, külastan oma sõbrannat ja lendan Teiega koju. Sobib see Teile?"

"Oleksin õnnelik, väga, väga õnnelik, armuline preili."

"No siis: nägemisenil!"

*

Rakskümmendneli tundi hiljem.

Dagmari auto peatas Zürichi lennuplatsil.

Malton jooksis temale wastu.

"Noh, täna näete olewat õnnelikum. Nii siis tohin Teile kihluseks õnne soovida?"

"Palun, ei! — Sain sest mööda."

"Prolongeerisite?"

"Dispenseerisin ad calendaras graecas"

"Ja seda ütlete nii lustilikult? Tulge, kohwitassi juures on seda parem jutustada."

Nagu unenäos sammus Malton neiu kõrwal. Ja nagu unenäos möödus tund terrassil wanade puude warjus.

"Kui ilus siin on. Mina wiibin heameelega Zürichis," ütles neiu imestades. "Mu armsam sõbranna elab Zollikonis, ja kui meil aega oleks, peaksime paadi wõtma ja sinna sõudma."

"Tingimata teeme seda!" hüüdis Malton waimustusega.

"Aga ma telefoneerin enne, kas Lony kodus on."

Mõne minuti pärast tuli ta kurwalt tagasi:

"Kahju, ta on Thalwini sõitnud,"

"Sellepärast ei tarwitse me weel paadisõidust loobuda."

"Kas tahame olla kergemeelsed?" naeris neiu.

"Tahtsin Teile õieti midagi pihitada, armuline preili," ütles Malton tõsiselt.

"No jah, tehke seda. Teie olete wistististi väga kuri inimene."

"Olen," mööndas Malton. "Olen lendurina Teie usaldusse hiilinud ja olen ometi ainult —"

"Jah, aga mind sõidutasite ometi suurepäraselt."

"Kui ma nüüd lenduriks jääksin, kas sõidaksite siis alati minuga?"

"Teie küsite otse wõimatuid küsimusi. Muide on see ju ka üks kõik, mis amet Teil on. Mina usaldan Teid iga tahes, kui tüüril istute."

"Ja peale selle mitte?"

"Nii ei olnud see mõeldud, dr. Malton."

"Mis, Teie teate minu nime?"

"Muidugi; olen ju õige lenduri, kes juhuslikult Konstanzi sõitnud, autoga kaasa toonud ja wõbrastemaija asetanud"

"Ja tema käest kõik kuulnud? — Oh, et need räbalad ei oska suud pidada!"

"See ei olnud tema süü. Aga Teie näete ju, et ma Teid sellegipärast pole kartnud. Ja nüüd tulge järwe ääre ja teeme paadisõidu, Herbert Malton."

"Ma imestan Teid, Dagmar Terwynten."

"Ja „saatan“ —, Herbert?"

"Ka seda teate?"

"Tunnen oma tiitleid. Olen ma siis sama hirmus kui mu nimi?"

"Dagmar, ma pean Teie silma all wette hüppama, et lepitada oma koledat laimamist."

"Ärge seda tehke, Herbert; mina ei suudaks Teid päästa, ja siis ei saaks ma ennast Teie silmis ka enam õigeks pesta."

*

Tasakesi sulisesid wood wastu paa. diseina. Dagmar istus tüüri juures. Aegajalt tuli ta pilk järwe sinipinnalt

ja saarte roheliselt kaldalt tagasi ning laskus Maltoni tõsisele näole. See sõudis kõvasti, nagu oleks waja ruttu jõuda mingisugusele sihile. Aga äkki naeratas ta, kuna ta pilgud Dagmaril peatusid.

„Mis asi Teid nii rõõmustab, Herbert?“

„Mulle tuli äkki mingisugune sõrdlus meele.“

„Nimelt?“

„Kui Te kord abiellute, Dagmar, kas ihkate siis ka tüüril istuda?“

Neiu waikis mõteldes. Siis ütles ta pikkamisi:

„Kas tähendaks see ka seal nagu siin tegewusetust?“

„Teie saate tüürimise tähtsusest wõib olla walesti aru.“

„Ei usu. Wõi tahate tõendada, et Teie ilma tüürimeheta niisama hästi saarele ei jõuaks?“

„Ma sõidan ju selg saare poole ja peaksin alatasa taha waatama, kui tahan õiget suuna hoida. Sellepärast oleks mul parem wanasõna järele käia: „Neli silma näewad enam kui kaks.“ Ja mis puutub tegewusetusse: kas ei ole ilus ülesanne abielu õnne järele walwata?“

„Ah, jätame parem need sõrdlused, muidu peaksin paadi sõrdlusest järeldama, et asi ka abielus nii on. Mõlemad pööravad välisilmale selja ja näewad waid üksteist. Nii siis täielik egoism.“

„Wastuoksa: kumbki waatab ühtlasi teisest üle, üks minewikku, teine tulewikku, ja nii täiendawad nad üksteist.“

„Noh, mina igatahes pole abielu jaoks loodud, sama wähe paigalistumiseks tüüri juures. Palun, laske nüüd mind sõuda, Herbert.“

„Me ei wõi ju ometi kõikuwas paadis kohte wahetada!“

„Miks mitte? Mina ei kard!“

„Aga Dagmar, see on ettewaatomatus!“

Neiu oli juba tõusnud.

„Palun,“ ütles ta kangekaelselt, „Teie astute paremale, mina pahemale poole. Mis seal siis ikka juhtub?“

Marton kuulis sõna.

„Herbert, Teie käsi!“ — —

Kiljatus, metsik haare õhku — hilja, liig hilja! Dagmar kaotas tasakaalu ja kukkus üle paadi ääre järwe.

Wälkkiiresti wiskas Herbert kuue seljast; aga juba kerkis neiu pea just paadi ääre kõrwal wee peale. Malton kahmas tast kinni ja kiskus neiu üle paadipera suure waewaga paati.

Siis wõttis ta jälle aerud ja wiis minutit hiljem olid nad saarel.

„Herbert, andke mulle andeks!“

„Ainult kui lubate nüüd mu sõna kuulda!“

„Ma töötan alati Teie sõna kuulda!“

Ta ulatas Maltonile käe. Ta silmis säras pisar.

„Hea küll. Nii siis: Teie peate märjad riided maha ajama, kuni nad päikese käes kuiwaks saawad, ja enese seniks minu palitusse mässima.“

Neiu punastas, aga ütles siis lihtsalt:

„Olen seda lubanud.“

„Ja seni katsun ma Teile midagi sooja muretseda. Seal eemal on heinatelijad.“

Kui ta weerandtundi hiljem kruugi-täie palawa kohwiga tuli, naeris neiu talle palitu seest wastu:

„Kas pole hirmus, et ma Teie palitu ära rikun ja ise selle juures wähematki südametunnistusewaewa ei tunne?“

„Mina ei mõtlegi seda enesele meeldida lasta.“

„Mis wõite selle wastu parata?“

„Nõuan palitu kogu sisuga omale.“

„Näгите ju, milline willets tüürimees ma olen.“

„Ükstakõik, Teie tohite ka jälle rahulikult üle parda kukkuda, kui Teile kord lust tuleb kohta wahetada, armas Dagmar.“

„Herbert! — Mina —“

Malton oli ta ümbert juba kinni wõtnud ja suudles järgnewad sõnad ta huultelt.

Jaapani kiwiraiuja.

Hollandi kirjanik Multatuli.

Kord elas mees, kes kaljust kiwe raius. Tema töö oli wäga raske ja ta töötas wäga palju, aga palk oli tal wäike, ja rahul ta ei olnud.

Ta ohkas, sest et töö oli raske. Ja hüüdis:

„Ah, et oleksin rikas, kas wõiks puhata baleh-balehl, mil punasest siidist klambu (eesriie).

Ja taewast tuli ingel, see ütles:

„Sulle sündigu, kuidas sa ütlesid.“

Ja ta oli rikas. Ja puhkas baleh-balehl, mil punasest siidist eesriie.

Ja maa kuningas möödus, ratsanikud tõlla ees. Ja tõlla tagasi olid ratsanikud, ning kuninga pea kohal hoiti kuld-pajongi (päiksewarju).

Ja kui rikas mees seda nägi, jäi ta tusaseks, et tema pea kohal kuld-pajongi ei hoitud, ja rahul ta ei olnud,

Ta ohkas ja hüüdis:

„Soowiksin, et oleksin kuningas!“

Ja taewast tuli ingel ning ütles:

„Sulle sündigu, mis sa soowisid!“

Ja ta oli kuningas. Ja tema tõlla ees ratsutas palju ratsanikke, ka tõlla taga, ja tema pea kohal hoiti kuld-pajongi.

Ja päike paistis palawail kiiril ning põletas maapinda, nii et kõik rohi närtsis.

Ja kuningas kurtis, et päike tema nägu kõrwetab ning tema üle walitseb, ja rahul ta ei olnud.

Ta ohkas ja hüüdis:

„Soowiksin, et oleksin päike!“

Ja taewast tuli ingel, see ütles:

„Sulle sündigu, mis soowid!“

Ja ta oli päike. Ja saatis oma kiiri üles ja alla, paremale ja pahemale ja igale poole.

Ja ta kõrwetas rohu maas ja würs-tide näo maailmas.

Ja üks pilw asus maa ja taewa wahetele ning päikese kiired põrkasid sealt tagasi.

Ja mees sai wihaseks, et ta wõimule wastu pandi, ja kartis, et pilw temast wägewam on, ja rahul ta ei olnud.

Ta tahtis olla pilw, mis oli nii wägew.

Ja taewast tuli ingel ning ütles:

„Sulle sündigu, nagu oled soowinud!“

Ja temast sai pilw ja ta asus päikese ja maa wahetele ning püüdis kiired kinni, nii et rohi hakkas jälle haljendama.

Ja pilw sadas suurte tilkadena maha ja pani jõed paisuma, ja wood tormasid karjadest üle.

Weeuputus häwitas põllud.

Ja ta kukkus maha kaljule, mis ei taganenud. Ja ta walas kui ämbrist, aga kalju ei kõikunud.

Ja ta sai wihaseks, et kalju ei kõikunud ja ta wood olid wõimetud. Ja rahul ta ei olnud. Ta hüüdis:

„Kaljule on minu wastu wõimus antud. Soowin olla kalju!“

Ja taewast tuli ingel, see ütles:

„Sündigu nii, kuidas soowid!“

Ja temast sai kalju ja ta ei liikunud ei päikesepaistel ega wihmasaju puhul.

Ja siis tuli üks mees, kel oli teraw peitel ja wasar ja kes hakkas kaljust kiwe raiuma.

Ja kalju ütles: „Mis see on, et sel mehel on minu üle wõimus ja ta minust raiub kiwe!“ Ja rahul ta ei olnud. Waid hüüdis:

„Olen temast jõuetum — soowin olla see mees!“

Ja taewast tuli ingel, see ütles:

„Sulle sündigu nii, kuidas oled soowinud!“

Ja tast sai kiwiraiuja. Ja ta raius kiwe kaljust raske tööga; töötas raskesti ja wäikese palga eest, ja — oli rahul.

Hambawalu-Issand.

Austria kirjanik Franz Karl Ginzkey.

Wiini Stefani-kiriku tagaseinal wõib kõiksugu teiste auwäärt wanade, luitunud kujude ja piltide hulgas näha ka üht kiwist Ecce-Homot, kibuwitsakrooniga ehitud Önnistegija kuju. See on wäga wana, tundmatu meistrikäe valmistatud kunsttöö, mis waremalt olla seisnud Peetri surnuaial haudade keskel. Tema on, kui surnuaed maha jäeti, Stefani-kiriku tagaseina ääre asetatud, nimelt tuntud maaler Danhauseri tuntud põrgutulepildi kõrwale. Seal ta nüüd seisab, katus peal, ja ajab oma waiksel wiisil juttu igäuhega, kes teda enam wõi vähem uskliku pilguga tahab silmitseda.

Wiini rahwasuus on selle kuju nimi „Hamba-walu Issand“ ja tema külge on seotud õpetusrikas wagajutt. Olla nimelt keegi wanaeit kord oma jumalakartlikus meeles Önnistegijale punastest roosidest pärjab pannud ta okaskrooni ümaer ja selle, et tuul teda maha ei lükkaks, mingisuguse rätikuga Önnistegija lõua alt läbi kinni sidunud. Warsti selle järele tulnud kolm joobnud aadelisoost junkrut ja pilganud Ristilöödud: kas tal wahest ei olla hamba-walu? Aga weel samal ööl paistetanud nende jumalawallatute põsed hirmsal kombel üles ja nad otse karjunud hirmsa hambawalu käes. Ei ole aidanud mingisugune rohi ega ükski arst, enne kui nad oma kuriteo kahetsedes üles tunnistanud ja Önnistegijalt andeks palunud. Siis saanud nad piinast kohe jälle lahti.

See kiwist Önnistegija-kuju on kord imelikul wiisil ka minu noorusesse haaranud, ja sellest tahan ma nüüd siin jutustada. Nii tihti kui mu tee mind Stefani-kirikust mööda wiib, teen ma kõweruse ja lähen, kui mul just kiiret ei ole, kiriku taha — sinna, kus seisab Hambawalu-Issand. Seal walitseb enamasti üksindus, kuiwõrd suure linnas üksindust üldse leidub. Sealt lähewad ainult üksikud mööda ja tuntud wõõrastemaja „Zum deutschen Haus“ wäike eesaed on ka ainult lõunal ja õhtul wõõrastes elawamalt külastatud.

Päikesepaistelisel õhtupoolikul tel mänglewad seal eraldatud platsil tihti imelikud wärwid; seal puhub weel Wana-Wiini idüllilik õhk.

Hambawalu-Issand ja mina — meie tegime kord üheskoos imeteo, ja sestsaadik olen ma temaga niisugusel wiisil seotud, mis kõige paremast meelewagadusest kaugel ei seisa. Meil on kahekesi oma saladus; tema aga on meist kahest parem saladusehoidja, sest mina hakkan seda praegu wälja lobisema.

Olin tookord tulinoor inimene, põikpea ja unistaja, kelle arust ükski asi ei olnud küllalt täiuslik ja kes sellepärast hirmsasti kannatas. Ideaalid uskusin ma nagu enesestmõistetawaid asju. Olin ma pettunud, siis tungisin ma kurtes ja wihastades wõõrastesse hingedesse. Seisin oma promotsiooni ees, ja maailm seisis alles laialt ja külmalt minu ees. See oli järelikult aeg, mil noormehe suhtes nii mõnigi kord silm kinni pigistatakse, ja ma palun tõesti mind selle eest wabandada, mida ma tahan teatada.

Ühel wihmasel sügisõhtul — linn seisis juba mitu päewa udus — läksin ma, mässituna wihmamantlisse, siselinna tänawatele jalutama. Mul oli õhtul mõne sõbraga kokkusaamine ja waja oli weel pool tundi surnuks lüüa. Ma armastan neid wihmaõhtuid linnas; mulle tegi lõbu waadata inimesi, kes tulise rutuga edasi liiguwad, kuna wihm sahiseb ja tuled asfaldil läigiwad.

Nõnda jalutasin ma lõbusasti oma wihmawarju all Wallikraawis ja Kärntneri tänawal, kui mulle äkki silma torkasid kaks inimest, kes minu ees sama kiiresti käisid. Need olid üks herra ja daam, silmanähtawalt abielupaar, nagu ma seda nende wiisist, kuidas nad üksteisega rääkisid, oletasin. Naine näis olewat mehest palju noorem, waevalt keskmise suurusega, aga wäga ühtlase ja küpse kehaga. Ta jalutas kahelkenal lapsejalal asfaldi lompide wahel, hoolega walwates, et ta läikiwad lakk-kingad mudaseks ei saaks. Nägin,

kui ta saatja poole pööras, peent profiili, kust aga, vähemalt sel hetkel, midagi luurawat, pahatujulist wälja paistis, nii et ma selle üles tahes-tahtmata pidin mõtteid mõlgutama. Ta näis minu arust olewat täis närwilikku rahutust ja wiskas wahete wahel oma ilusa pea kiire, tusase liigutusega kuklasse ja see näis minu arust kuulutawat ta sisemist rahutust.

Paar hakkas mind huwitama. Ma käisin jalutaja diskretsiooni ja õigusega nende taga ja minu peaju liimis kokku mingisuguse nowelli õnnetust abielust wõi millegist sarnasest. Ma pidasin tookord õnnetut abielu suureks erandiks mehe ja naise wahel, kus ainult naine süüdi oli.

Kui nad Kärntneri tänawa kaudu olid jõudnud ooperi juure, jäid nad trammi peatuskohale seisma. Mina seisin nüüd just nende taga. Daam, seda nägin nüüd selgesti, oli pagana ilus ja, naerdagu mind peale, mul oli õieti kahju, et nad nüüd pidid trammi minema ja minu eest kaduma.

Aga asi läks teisiti, kui ma olin arwanud. Kui õige wagun kohale jõudis, ei läinud daam wagunisse, waid herra. Ta jäi platwormile seisma, nokutas pead ja hüüdis mahajääjale weel sõites:

„Ära jää kauaks, Magda!“

Magda aga jäi rahulikult wihmawarju alla seisma ja waatas temale järele, kuni wagun tänawanurga taha kadus.

Siis waatas ta kiiresti kella, pööras ja ruttas kiiresti Kärntneri tänawale tagasi.

Nüüd aga oli minu rahu kadunud. Ma tahtsin tingimata teada, mis kawat-sus sel naisel oli. Ja järgnesin talle ruttu.

Warsti olin ma oma nowelli murdosale järele jõudnud ja jalutasin ette-waatlikult tema kannul. Näis, nagu ei oleks ta suurlinna möllus weel õieti osanud edasi minna. Wihmasadu oli weel tihedamaks läinud ja tuul hakkas waljumini winguma. Warjud ja riided hilbendasid, ilm läks pahaks.

Aga oma ilusat saaki ei kaotanud ma silmist. Ta sammus Kärntneri tänawast läbi ja pööras siis paremat kätt Stefani-platsile. Seal jäi ta mingisuguse mänguasjade kaupluse waateakna taha seisma ja waatas mitu korda ringi. Ahaa, mõtlesin ma, tahab nähtawasti teada, kas teda keegi on jälginud!

Mina olin seni kõrwale Stefani-kiriku warju pugunud ja käisin temaga kõr-wuti teisel pool. Ta hoidis warju näo ees ja jooksis enam kui käis. Mida otsis ta kiriku tagant? Ja äkki teadsin ma kõik. Teda ootas seal kinnine tõld. Noor ohwitser seisis selle kõrwal ja aitas ta ruttu tõlda. Kutser kahmas hobe-waibad kokku, kargas pukki, wõttis ohjad ja — sel hetkel tegin ma, mis mulle weel praegu, nii paljude aastate järele, näib olewat narrus — mind waldas äkki hull mõte: Siin mängin ma kaasa! Ja nii jooksin ma tõlla taha ja hüüdsin sealt läbi wäikese akna tõlda: „Sina ei pea abielu rikkuma, Magda!“

Nüüd tõmbas kutser ohjad ka juba pingule ja tõld wuras minema.

Seal ma siis seisin oma lollusega. Mis asi oli mind sellele lollusele kihutanud? Oli see mõni ülöpilasenali? Wõi oli mul petetud mehest kahju? Wõi olin ma wõõra ohwitseri peale armukade?

Olin iseenesegi meelest õige naeruwäärne.

Aga mis oli sündinud, oli sündinud. Wäike plats kiriku taga oli nüüd täitsa tühi. Tuul wingus, laternad wubisesid, wihma pladises mulle näkku, ja [Hambawalu-Issand silmitses mind waikides. Sellepärast tõmbasin mantli koomale ja tegin, et sealt kaugele sain.

*

Mitu aastat hiljem, ma olin waheajal mitmet pool teistes linnades elanud, ristles mu tee jällegi see naise saatusega. Olin tookord Grazis eradotsendiks ja seisin muu seas ka ühe Innsbrucki professoriga kirjawahetuses, kellel ma olin saanud nii mõndagi teaduslist nõu ja abi. Sündis, et ta Grazi ligidale ühte wäiksesse kuurorti tuli ja mind palus teda kord õhtupoolikul külastada, „et me wiimaks üksteist ka isiklikult wõiksimme tundma õppida.“

Ja ma läksingi ühel ilusal õhtupoolikul sinna. Sügawsinises taewas saatsid mind mõned suwepilwed, rohelises Steiermarkis kohisesid jõed ja kuused; ma oleksie heameelega läbi waguni akna hõiskama hakanud, nii rõõmus oli mu meel.

Professor ootas mind waksalis.

„See on ilus, et ometi wiimaks tulete,“ ütles ta. „Meil on ainult mõne minuti

tee minu maja juure, siis võime küll jala minna, eks ole?"

Ta mässis mu kohe jutusse oma uuemate uurimuste alal, ja mul oli wawalt aega ringi waadata. Me pöörsime warsti wabasse loodusse, läksime lopsakate ristikkeina-ja wiljapõldude wahelt läbi, kus sirtsud siristasid, ja seisime wiimaks wäikese, villataolise suwemaja ees.

Eesaias tuli meile wastu üks daam, kes mind kui „oma mehe wana sõpra“ teretas.

Ja mina olin kui tarretu.

See oli proua Magda.

Ma punastasin, ilma et oleksin mõtelnud, et olin selle prouale ju wõõras.

Ta oli minu kohmetust wististi märganud, sest ta waatas mulle hetke aega imestades otsa, kuid ei osanud seda seletada. Lahtisele werandale oli kohwilaud kaetud.

Seal istusin ma nüüd ja kõnelesin professoriga teaduslistest küsimustest, millele ma ei jaksanud jälgida, ja mu üllatus selle kohtamise üle ei tahtnud rahustuda.

Siin istusin ma siis proua Magda juures! No jah, ta oli ikka weel ilus, see proua, ja ma mõistsin, et ta nii mõnegi mehe pea wõis olla segaseks teinud. Aga kui ma midagi ei oleks teadnud tost öisest loost, ma oleksin omal lasknud sõrmed maha raiuda tema puhtuse eest. Ta oli igatahes suur näitlejanna, see naine. Rääkis seal oma mehega kui kehastunud headus ja mahedus, näis olewat kangesti uhke ja majaproualik-kasin ning pettis oma meest ometi juba ammu. Et ta oleks olnud edwistaja, seda ma küll ei märganud, aga wististi tegi ta kõik omal õigel ajal.

Mul oli mu osas wäga piinlik tunne, aga ometi leidsin ta alati olewat huwitawa. Seal seisis tükk elu minu ees, mis ennast teisiti näitas kui oli ja mida kolmas, tema abikaas, ka jälle teisiti nägi. Sest mulle sai warsti selgeks, et professor oma naist jumaldas ja ta ustawuses kindel oli. Naeruwäärt ei leidnud ma teda selle juures olewat, seda wananeawat meest, aga, — mul oli tast kahju.

Weranda, kus istusime, awas meile waate ilusale Muri orule ja tema taga

seiswatele mägedele. Põllumehed töötasid põllul; tüdrukud laulsid ja lõikasid wilja; poisikesed mängisid; niitudelt kajas sirtsude sirin. Oli päikesekuldne õhtu täis rahu ja tõelikkust. Ainult siin, meie kolme wahel, lopsendas wale. Aga seda teadsid ainult kaks. Professor oli heas tujus ja jutukas; tal oli hea meel minu tulekust ja ta palus mind weel õhtukski jääda.

„Wiimne rong läheb alles kell üheksa,“ ütles ta, „ja ma loodan, Teie ei lahku minust warem, kui just waja on. Eks ole, Magda?“

Ma ei osanud midagi ütelda ja lubasin jääda. Proua Magda käis wahetawahel oma majatoimetusi toimetamas, walmistas kõõgis õhtusööki ja ta hinge tasakaal näis olewat eksitamatu.

„Nii ilus kui tänawune suwi,“ algas professor tasakesi, kui proua jälle wälja läks, „ei ole minu arust ükski suwi weel olnud. On see wanaduse loobumus, mis mind nüüd nii rõõmustab, wõi on see tõesti õnn, hiline, saladuslik õnn, mis mind nüüd wiimaks waldab? Ma ei olnud alati nii õnnelik, peate teadma. See tähendab — Teie ei pea seda mitte just teadma, aga Teie olete mulle oma kirjadega sõbraks saanud ja sellepärast ei tea ma, miks ma seda Teie ees peaksin salajas hoidma. Ei, alati pole ma mitte olnud õnnelik. Ja minu armas naine ei olnud seda ka. Meie ei osanud oma abielu esimestel aastatel üksteist õieti mõista. Kumb meist selles süüdlane oli, ei tea. Arwatawasti olime seda mõlemad. Aga nüüd on seda umbes wiis aastat tagasi, kui kõik äkki heaks muutus.“

Proua Magda tuli tagasi ja hakkas lauda katma. Professor wõttis ta käe ja silitas seda. Magda silitas naeratades ta juukseid. Mina ei teadnud, kuhu oma mõtetega minna. Kas tõesti oli siin rahu kodu leidnud? Wõi olin ma proua Magdas eksinud?

„Teie olete, enne kui kirju hakkasime wahetama, mõne aasta wiibinud Wiinis, herra professor, eks ole nii?“

„Me olime kolm aastat Wiinis,“ wastas mulle proua Magda mehe asemel, „aga me lahkusime sealt heameelega. Mina ise käisin oma mehele peale, et ta kutse Innsbrucki wastu wõtaks. Ja seda ei ole ma weel iial kahetsenud.“

„On üldse kummaline,“ ütles professor. „Wiinist lahkumisest saadik on meist saanud õnnelik paar.“

Ta naeris tasa oma ette.

„Wiini õhk tegi mu armsa naise pisut närwiliseks. Waewalt olime Innsbruckis, kui ainult weel kolm korda päewas tülitsetime.“

„Sina, sina!“ ähwardas proua Magda naeratades sõrmega. „Ära nüüd nii üleannetuks saa!“

Tüdruk tõi toidud.

Professor walas klaasid täis :

„Teie terwiseks, armas ametiwend!“

Ta lõi minuga kokku.

Ka proua Magda oli oma klaasi tõstnud. Sel hetkel hakkasid külakiriku kellad õhtule lööma.

Proua Magda laskis klaasi wajuda, tõusis ja läks, ennast tasakesi wabandades, ruttu tuppa.

Professor näis olewat pahane.

„Ta oleks wõinud tänagi teha erandi,“ ütles ta oma ette.

Mina waikisin kohmetult ja ei julenud midagi küsida.

„Naistega on päris häda,“ ütles professor. „Waadake — maailmas sula selget õnne ei leidugi! See naine, kes nüüd, süwenenuna oma õhtupalwesse, oma toas põlwili maas palwetab, oli alles weel mõni aasta tagasi uskmatu. Ülikooli professori tütreana, kelle isa wabamõtleja oli, polnud ta ka waga kaswatust saanud. Ja nüüd korraga jääb see naine wagaks, kiriklikult wagaks, katoliikliselt-wagaks, mõistate? Ja ei jäta iial kolm korda päewas palwet pidamast!“

„Kustsaadik see sünnib?“ julgesin ma küsida.

„Natuke aega pärast meie Wiinist lahkumist hakkas ta wagatsema, ja nüüd läheb asi iga päewaga ikka hullumaks. Ma ei oleks sellest rääkinud, kui Te ise ei oleks olnud selle tunnistaja,“ jätkas ta wabandades. „Aga kui ta tagasi tuleb, ärme sellest räägime. Ma armastan oma naist nüüd enam kui iial enne, ja mis ma praegu ütlesin, on küll ainus etteheide, mis temale wõiksin teha. Ja kes on süüst waba? Ja kas mul üldse õiguist on seda tema wagadust laita? Wõi seda weaks nimetada? Ah, inimene jääb wanemas eas taltsaks!“

Proua Magda tuli tagasi. Ta oli pisut kahwatum kui enne; tema näol seisis peen, kannataw joon ja ta käed wabisesid tasakesi, kui ta laua juures jälle talitama hakkas.

Mis ma olin kuulnud, andis mulle mõelda. Miks oli sellest naisest saanud wagatseja? Kas kahetses ta oma nooreea patte? Mis ma kord läbi elasin ja nüüd kuulsin, seda oli ometi õieti raske ühendada. Wõi siiski — on ju ometi nii mõnestki Magdalenast saanud kahetseja!

Nüüd istusime jälle westeldes koos, kuna wäljas öö laialt põldudelt tõusis ja mägesid mööda edasi sammus, mäeladwalt wiimast punakat õhku kustutades. Jõelt, mille kohin nüüd selgem oli, puhus niiske jahedus. Proua Magdalena kehast käis wärin läbi.

„Sa pead rätiku ümber wõtma, Magda!“ ütles professor õrnasti.

Proua Magda tõusis ja läks nagu sõnakuulelik laps elutuppa.

„Meil on siin suwemajas hea elada,“ tähendas professor. „Ainult liig palju asju olme Innsbruckist siia kaasa toonud. Sest siit leidsime peaaegu kõik eest. Pilt, mille ees mu naine palwetab, puudus siin küll,“ naeratas ta ärdalt. „Selle wõtab ta igale poole kaasa ja ei lahku tast iialgi.“

„Pilt?“ küsisin ma imestades.

„Jah, see kujutab kiwist Kristusepilti, mis Wiinis Stefani-kiriku taga seisab. Usun, rahwas nimetab teda „Hambawalu-Issandaks.“ Taewas ise teab, miks mu naine just seda pilti armastab, mille ta eriti enesele laskis walmistada. Tema, õnnelik, ei ole ju hambawalu kannatanud!“

Ma waikisin südamest tabatuna. Nii oli see siis ikkagi olnud minu poisikesetemp, mis proua Magda oli teinud wagaks kahetsejaks? Ja siin istus ta mees minu kõrwal, kes asjast et suutnud aru saada, ja ta naine tuli praegu jälle toast tagasi, rätik piha ümber, ja arwas minu wiguriwäntust olewat unnistegija imeteo? Ja nii oli see siis minu süü, ja ainult minu süü, et sest naisest oli saanud wagatseja? Kas wõisin ma seda weel teha olematuks? Ei, minul oli waid üks kohus — wai- kida!

Aeg oli juba hiline ja professor ise manitses mind minekule. Ta tahtis mind ise weel tükikese maad saata.

Proua Magda andis mulle oma jaheda käe ja palus mind weel teine kordki tulla. Jah, seda ma tahtsin teha. Wahest tuli mulle siis meelega mõni abinõu, mõni pääsetee, kuidas ma seda eksiteele wiidud hinge jälle sain rahustada.

Waksalis rongi oodates — professor oli tagasi läinud — olin ma üksik sõitja. Ma istusin jaamahoone ette pingile. Majast kajas kummaliselt erutaw telegrafi tikkimine, säravad roopad sirasid

kuupaistel nagu terasest hiiglakeeled, mis pimedas pingule tõmmatud. Ma mõtlesin, kui üksikud me kõik oleme ja kuidas saatusmeiega mängib. Tähed sirasid tihedalt taewas, õõtuul laulis puuladwus, aga kusagilt tuli mingisuhäääl, mis minu arust näis olewat inimlik. Inimlikku kanname meie kõik enesetes, olles ise enesetele kohtumõistjad ja wabasjad. — —

Ma otsustasin proua Magdat mitte enam jälle näha. Minu arust näis olewat kõige parem, kui kõik nii jäi, kuidas Hambawalu-Issand selle oli mää nud.

Nasipuu.

H. Wühner.

Nägin õitswa nasipuu,
Hoiatas mind sõbra suu:
„Jää sa temast eemale,
Nasipuu on mürgine!“

Õiekobar punakas
Oma poole meelitas,
Siiski ära läksime —
Nasipuu on mürgine!

Nasipuid on mujalgi.
Surm neis suigub salani.
Hing, neid ära igatse — —
Nasipuu on mürgine!

Lauliku osa.

H. Wühner.

Nooruse kaaslased oliwad
Tublimad minust ja targemad;
Elawad uhkelt nüüd külluses,
Waatawad mind nagu põlates.

Rändan weel ikka ma, kohata mees,
Kimbuke laulusid pambukse sees.
Sõbraks mul puudus ja saatjaks mul nälj,
Umbesse udusse kaob mu jälj. . .

Pääsuke ja uss.

Läti jutt.

Laewas, kuhu inimesed ja elajad suure weeuputuse ajal põgenenud, oli õnnetuseks wäike auk. Kõik pidasid aru, kuidas seda auku saaks kinni topida. Siis lähenes uss ja ütles :

„Kui mulle pärast uputust antakse liha, millel kõige magusam weri, siis topin ma selle augu oma kehaga kinni.“

Sellega oldi nõus.

Pärast weeuputust otsustas sääsk selgusele jõuda, millise elawa olewuse weri kõige magusam on. Tagasi lennates tuli talle wastu pääsuke ja küsis :

„Noh, kelle weri on kõige magusam?“

„Ei kellegi muu kui inimese weri,“ wastas sääsk.

„Ja seda tahad sa ütelda?“ küsis pääsuke edasi.

„Jah,“ wastas sääsk ning tahtis edasi lennata.

Aga pääsukesel oli inimesest kahju; ta rebis sääsel pool lõuga wälja, et see ütelda ei saaks, kel tema teades kõige magusam weri on.

Sääsk tahtis nüüd jutustada, aga ta ei saanud muud suust kui „tsiu, tsiu, tsiu!“ Kõik imestasid, mis keel see on. Siis aga ilmus pääsuke ja ütles :

„Mina mõistan, mis ta tahab ütelda!“

„Noh, siis ütle, mis?“ küsis uudishimulikult uss.

„Ta tahab ütelda, et kõige magusam weri on konnal.“

Kuuldes seda, wihastas uss ja kahmas pääsukese järele. Aga see kahmamine ei õnnestunud ja ta rebis ainult pääsukese saba keskpaiga wälja.

Sest ajast saadik armastawad inimesed pääsukest ja lasewad tal oma katuseräästasse pesa teha.

Aga ussi nad wihkawad ja kiusawad.

Magaw masin.

Saksa kirjniku Paul Rosenhayn'i jutustus.

2

Muusik teises toas läks üle teisele taktile. „Teie oskate ju tantfida!“ sosistas Janice Mildenhall ausa imestusega.

Carr punastas.

Uus rütm täitis ruumi paitawate wiisidega. Toonid woogasid sumbunult nagu läbi loori üle tantfijate, kes üksteise ligidal woowawate toonide õrna ilu jõid. Oli, nagu oleks mingisugune nägematu jõud tantfu juhtinud : wõim, mis kästis keha keha otsida ja mille tahte alla kõik endid paenutasid, Oli nagu kuulda tergeid, õrna õhkeid, ja õht muutus raskeks ja palawaks soowidest.

*

Järgmisel hommikul kell 10 sõitis auto ette. Imeilus Lincolniauto; Jellicoe oli ta saatnud. — Ta ise oli kaasa tulnud, peale tema weel van Dorpel, Tatcher ja Jones. Nad sõitsid neljateisi teises autos.

Autojuht teretas oma uut herrat aupakumusega mis eht ei wõinud olla, sest et ta liig rõhutatud oli.

Carr astus autosse ; neljamehe auto järgnes. Nad sõitsid läbi Independence Roadi; Clifton Halli nurgal jäi auto äkki seisma. Autojuht wankus autoist wälja ja seletas : tema olla haige ja pidawat minema koju.

Tatcher waatas talle näkku. Mees lõi filmad maha. Nüüd teadis Tatcher, et see oli tellitud töö, Jellicoe nali.

Nõik waatasid Carrile ja meheta tüüritat-tale, mis pilkawalt hommikupäitse käes heitks.

Carr filmitsees autojuhti kahetsewalt.

„On asi paha?“ küsis ta.

See nolutas :

„Minu wana häda, mille sõjas sain. Malaria. Ei usu, et wõin täna wõi homme weel Teiega sõita.“

„Mina ei küsi sellepärast. Istuge peale. Kus Te elate?“

„Kus ma elan — ? Mis tahate teha ?“ küsis autojuht kohmetult.

„Wiin Teie koju !“

Ja Carr pani käe tüüri rattale, wajutas sõidunõbile ja wuhises teele, nagu ei oleks ta kogu eluaeg muud teinudft.

Neljaauto järgnes nagu wäike koer, kel raske on oma isanda suurte sammudega wõistelda.

„Maclean saadab talle täna pärast lõunat hobuse. Ratsahobuse !“

„See on Macleanist tore,“ ütles Tatcher. Jones hirwitas

„Ja millise ratsahobuse !“

Herrased seifid ringis, kui ratsapoiss täfuga ilmus.

Carr tegi ükskõikse näo.

Jones müklas Tatcherit ja osutas looma närwilikule liigutusele. Täht kaapis jalaga, pööras wahetpidamata pead, nagu mõnda waenlast oodates. Proua van Dorpel karjatas hoiatades, aga seda ei pannud keegi tähele.

Carr pani jala jalgrauale ja kargas hobuse turjale — ilma erilise rututa, nagu ükskõikses, enesestmõistetawas tegemuses.

Hobune kargas kõrwale; ratsutid libisesid ehmunud tallipoist käest. Reegi kiljatas.

Jälle tegi hobune ootamatu hüppe, silmanähtawalt soowiga, rathutajast lahti saada. Ta löi wihaselt tagasi üles, ajas eest üles, keerutas ringi ja katsus ratsanikku külje pealt wastu puud pigistada.

Ratsanik pareeris hobuse iga liigutuse ja lamaid. Ta wahetas iga filmapilt seisutohta: istus ilusti, libises hobuse paremale küljele, wajus kõhuli hobuse seljale, libises pahemale poole. Hobune lippas temaga hullu kiirusega minema; mees lastis enda ette looka ja lastis selle sündida, nagu oleks tal olnudki nõu hobusega tulist ratsutamist alata.

Hobune ja ratsanik lähenesid Bowling Greeni mänguplatsidele — seal, wististi ratsaniku reie rõhul, pööras hobune . . .

Kümme minutit hiljem seifis ta wahutades ja warisedes Dawlls Foresti villa wärawa ees.

Carr kargas sabulast.

Tatcher läks ta juure ja andis talle käe; seda tegid teisedki. Kõik soowisid talle otsekohejelt õnne. Ka Mildenhall, kes alles wiiimasel minutil sinna oli jõudnud. Janice saatel.

Windi majasse; Carri kammerteener külastas neid teega ja küpsistega.

„Nüüd teeme enestele eestawa,“ ütles Tatcher. „Homme wara hommikul sõidate minuga New Yorki. Me sõome Athenadumi klubis ja ma tutvustan Teid kui mr. Carri

Gallywoodist. Film tõmbab alati. Ohtu on all hotell Baltimore latusaial. Purtskaewude all näete New Yorgi kõige ilusamaid naisi. Siis mõtleme järele, kas linna wõtses jääme... mul on New Yorgis korter. Neljapäewal sõidame aeroplaaniga Wiladelphiasse; minu ülikooli sõbrad röömustawad, kui neile võimaluse annan ülikoolist eemale jääda. Siis sõidame aeroplaaniga New Yorki tagasi ja läheme New Amsterdami teatrisse. Suulniku ettenägemise järele kohtame seal Macleani. Tulge kord siia, Maclean, oleme ju oma wahel: kas sõome tunahomme ohtul pärast teatrietendust üheskoos kolmelefi ohtust? See tähendab: kuuelefi ?“

Maclean tahtis wariseerlitku nägu teha.

„Teie proua ei kuule midagi; wõite üsna rahulik olla.“

„Noh, hea küll.“

„Tuleme Teie looshi; Teie wiibite ometi ka etendusel ?“

„Muidugi.“

„Siis olete seda tükki küll juba mõnikord warem näinud ?“ küsis Carr.

„Jah,“ wastas Maclean, pooleni uhke, pooleni meelegeitlik. „28 korda. Wõin selle Teie unes tagurpidi üles ütelda.“

„No see on alles kunstiwaimustus !“ nohutatas Tatcher. „Mga Teil on õigus, Maclean. Mina tunnen Gladys Taylorig.“

Maclean tõmbas kulmud kipra.

„Mis ?“

. . . lamal. On ilusaim neiu, keda ma iial olen näinud.“

„Ja sellase wähenõudlikkusega,“ hiiugas Maclean, „mida munga ei saa seletada kui õrna armastusega. Omelett on kõit, mis ta ohtusõögiks soowib. Sellejuures wahest ainult pudel sekti.“

„Nii siis ilus. Oodetawasti on tema sõbrannad sama wähenõudlikud ja ligilähedalikud nii ilusad. Nii, siis oleksime neljapäewa suhtes kindlad. Neede warafult, mu armas Carr, teeme õige hullu asja: wõtame erarongi ja sõidame Niagara kosele. Olen juba rääkinud Mildenhalliga ja teistega: kogu seltskond sõidab kaasa. Seft saab lustilik lugu. Pühapäewal oleme tagasi; pühapäewa ohtul on pall Mildenhalli juures ja Teie olete selle keskpunkt. Esmaspäewal teeme üheskoos suure autosõidu ja wiibime pärast seda ohtul jälle Mildenhalli juures ohtusõögil. Ja siis . . . ja siis . . . nii siis lühidalt: esmaspäewa ohtul . . .“

„Jah,“ ütles Carr.

Weduril seisid Mildenhall, inspener Boddy ja kaks masinisti.

Maas kuulus Mildenhalli tehastele: katsetee, mis 55 Inglise penikoormat pikk.

Mildenhall walwas kiirusemõõtjat, Boddy seis presfi juures. Mõlemad mehed olid töfised. Mildenhall peaaegu mahalöödud.

"See pole muud muud kui narrus, Boddy. Pennsylvania raudtee tahab tellimise tagasi võtta."

"Aga miks?"

"Teie teab! Mingisugune aktsionäär on wahetele rääkinud."

Wedur wuhises kiwisest maastikust läbi. Mabal lauaed oli raudteele püüris. Sädewad pätketiired tantfiid läbi aina säravale metallile.

"Awalikult ütelda: mina ei usu, et see narrus on. Arme petame endid, mr. Mildenhall — tellimised on pisut liig wara tulnud."

"On näha, Teie olete tehnik ja mitte kaupmees."

Boddy andis esimesele masinistile mõned näpunäited.

"Pean minema mõõtmiswagunisse, mr. Mildenhall."

"Tulen kaasa."

Nad läksid ühe rappuwa plattwormi wagunisse, milles wälkusid lugematud riistad: registreerimisaparaadid, käepidemed, manomeetrid, skaalad.

Boddy läks ühe aparaadi juure ja floppis tasafelt rattale.

"Presfi-teemõõtja ei taha mulle meeldida. Ja ometi tegin me kaks nädalat, nagu teate, selle kallal tööd, et töowahetorda telje ja skaala wahel wormelisse walada."

"Mina ei saa siin kaasa rääkida, Boddy; need kõik on Teie ideed, mille eest ise peate wastutama."

Inspener osutas sidetoru dele, mis waguni rataste juure wiisid.

"Presfi-teemõõtja pannakse käima teljest, mis ise jääb presfiita. Waadake siin: elektri stopplental on otstarbeks arenemiskitruust mõõta, mis presfiimõõdul rongi algusest lõpuni on. Mis Te siin näete, on kolbiniikaator, mis teatab presfiirõhu impulside käiku. Need silfeeritakse sellele paberribale. Et ajupresfi hea on, selles ei wõi kahelda: weduri kinnipidamine jaamadest ja signaalide ees on kindlustatud. Ka reguleerimispresfi funktsioneerib kindagiwiisi: ma wõin rongi kiirust wahendada kuidas tahan, ilma et rongi seisma paneksin."

"No waadake," ütles Mildenhall.

"Aga nüüd tuleb kiirpresfi. Ja see ei aita, ei tööta. Kõigest mu waewast hoolimata. Kas Teie seda ei taha uskuda, mr. Mildenhall?"

Balun, heitke üks pilk sellele registreerimislehele. See on wiitwitusmõõtja, mis wiitwitused presfiakti jooksul üles märgib. Skaala on kurwastaw, mr. Mildenhall: wiitwitus on nii suur, et katastroof häda korral on mõõdapääsmatu. Ja see püromeeter, mis presfiklotsi temperatuuri mõõdab, jutustab mulle, kui pean awalik olema, töfjast hädaohust. Mul oli tunaeile sõidurongi kiirus — 104 telge minu järel. Rong kaalus ühes weduriga 2500 tsentnerit. Junetsioon nr. 7 juures andsin kiirpresfi. Siin näete tagajärgi: Presfiimõõde 2138 jalga. See tähendab raudteedõnnetuist, mr. Mildenhall. Kiirrongikiiruse juures — waadake seal, see on registreerimiskurwe, oli mul mõõdunud esmaspäewal 3744 presfiimõõde. Need arwud pean ma Pennsylvania raudteefeltsile esitama. Kui ta siis masina wastu wõtab, siis — ärge pange mu awalikku sõna pahaks — siis tahan olla narr."

Mildenhall waatas mõttisledes wälja maastikule, mis ainsa mõõda wilkus. Rahulik hommitujära seisid põludel. Ornas laineisuses sinas horisfont; seal ees tuli mustendaw mets raudtee ääre wälja.

"Teeme katse!"

Boddy nokutas ja wajutas kangile.

Samal hetkel käis wedurist tõuge läbi. Kõik klirises, seinad tahtsid nagu laiali puhleba, kõrwulufustaw müra täitis ruumi; wedur hatkas nagu hüppama.

Boddy waatas peremehele otsa; see silmitses skaalat, otjaesine fibras.

Hüppamine ja rappumine lõwenes ähwardawamaks. Kiirus wähenes — metalli ragin muutus toonilt sügawamaks.

Boddy osutas püromeetrile ja raputas meeletult pead. Ta pani kae juu ääre ja tsendas Mildenhallile kõrwa:

"Kui meil jada telge selja taga on, sulab presfi selle rataste tempo juures puruks."

Mõtsatades jäi rong seisma.

"914 jalga presfiimõõde," Inges inspener. Mildenhall awas ukse ja kargas raudteele, et rataste ja presfi oluforda murida.

Maanteelt, mis siin üle raudtee läks, kajaz heli.

Ta pööras.

Seal jalutas Janice, tema abikaasa. Tema kõrwal Ferrol Carr.

*

Sellesse ainsasse nädalasse, mis Carr meelte, närwide ja tunnete joo wastuses läbi elas, koondus kogu inimelu siin. Selle seitseme päewa sees olid talle awanennud kõik maailma wõluwused, rikkuse kibisew rütm, metsade koshin, mere laul. Kindlustatud kultuuri üllas muga-

mus oli teda oma rinnale surunud, oli ta und walwanud, oli ärkamine, söögi ja magamata-
mise temale teinud wäikseks walitud peoks. Jlu-
latenaiste naeratus oli teda weel unesli saatnud..

Esmapäewal, sel lahtumise wilmisel es-
maspäewal istus seltskond, Carr kelpunktiis,
Broadway teatri suures looshis; sest külast ja
wärwist pidid wormima mälestused, mis ta
enesega kaasa wõttis sinna alla maailma.

Nii oli Tatcher seda tahtnud.

Lawapilt oli täidetud surlinna kuumast
hingedhust: Wäikeses maailmas, mis selle näh-
tule kitta raamina ümbritses, ümbritsesid kõik
NewYorgi õised wõlumised: kulla joowastus,
kõrgema elunantimise nimastused.

Jenold Carr oli jälle ise oma tahtmata
seltskonna kelpunktiis.

„Kui täna õhtu õnnetust ei jahtu,“ ütles
võn Dorpel tasakest Jonesele. „siis ei tea ma
elust midagi. Kas arwate mõeldawaks, et ta
oma elu nii kergesti jälle muudab, nagu ei
oleks midagi olnud?“

Jones kehitas õlgu.

„Awastkult ütelda: minul on tunne, et
katasroof läheneb.“

„Bean wa Teile midagi ütleva? Ujun:
seda on Tatcher pidanudki filmas.“

Jellice pööras pea nende poole ja naeratas.

„Kas märkate wilmaks juba, mille poole
Tatcher sihib.“ Ja Milkenhall? On selge, et
ast terawaks lähes. Nädal aega miljonär, see
pole wäga algupärane. Aga täna õffel: pöö-
raf, tagastiminek pimedasse, see ja see filmapilt
ongi, mida Tatcher põnewalt ootab. Ja Mil-
denhall. Ja Teile ja mina ja meie kõik. Kuid-
das peab enda ülewal inimene, kes elutõrgu-
selt peab lastuma alla teadmatusse?“ Litan,
nüüd alles selgub. milline tubli poiss see Tat-
cher on. Ta lasseb meid kaasa elada inimese
saatusse, mis kokku on surunud weerandisse.“

Wõn Dorpel naeris:

„Minu isa armastab ütelda; rikas olla on
ilus. Aga on midagi, mis on weel ilusam —
rikkaks saada. Siin nüüd on ast ümberpöörnd.
Waene olla on paha. Aga waekeks jääda —
on minu arwates wäljafannatamatu.“

Sawal mängiti parajasti lastilikku fiseeni.
Reegi mees oli toonud nuku ja majaherrale
ütelnud: „See on imenuk, mr. Child. Pange
terawasti tähele. Kui siin toas wõeldakse mõni
wale, siis hakkab nukk tantsuma.“

Broua Child tuli koju: noor, õhetaw, kena.

„Noh, mu laps, kus ja olid?“ küsis mees,
ja ta filmis on umbusalduslik tuli.

„Kaupluses, mu armas.“

„Nii, nii, kaupluses. Aga ega's ja ometi
kuus tundi seal olnud?“

„Midugi mitte, Charlie. Tead, kellega ma
talweatas kokku sain — Elisaga. Edbranna
Elisa Browniga.“

„No waata“ ütles mees, „Elisa Browniga“
Selle juures waatas ta nuku poole.

Nukk seisab paigal.

„Aga ega's seegi ei wõinud niikaua kesta?“

„Elisa wõttis mu oma õmblejanna juurde.
Westfime palju. Meile näidati Pariisi un-
maid modelle.“

Nukk on rahulik.

„Siis jutustas ta mulle oma unest autost.
mis tema jaoks seitsmendas awennus walmis on.
Sest garaaži ei ole weel walmis. Tegime sõidu:
kaugele kuni Rodgers Gardenini.“

„Nii, nii,“ ütles herra Child ja waatas
wargelt nuku poole.

Nukk liigutab käsi ja jalgu.

„Nii siis Rodgers Gardeni. Oli seal ilus?“

„Suurepärane, kallid. Sõime teed ja sõime
häid looke. Tahsin sulle ka mõned kaasa tuua,
aga ma tean, et ja sellaseid wäikekodanikke
harjumust ei sallid. Siis sõin nad ise ära.“

Nukk hakkab elawamalt liikuma.

„Ja muud ei olnud midagi?“

„Mis wõis seal weel muud olla? Jstu-
fime ja westfime: oma meeskest, koolipõlwest
ja kui õnnelikud me oleme, siis tõi ta mu koju.“

„Wasta mulle: on see kõik õige?“

„Täti. Kuidas wõid ja nii küsida!“

Nukk hakkab elawalt käsi ja jalgu pilduma.

„Mhtegi meest teie juures ei olnud?“

„Aga Charlie, ma wannun sulle. . .“

Nukk tshutfib kui hull.

„Nüüd ütlen ma sulle midagi: ja waletad.“

Waata seda nuku. Näed ta tantsu? See tä-
hendab, et siin waletati. Häbematuks. Sina
wiitfib ühe mehe feltis! Sul oli kohtamine!
Sa oleb mind petnud!“

Broua jääb wäikseks.

„No jah,“ ütles ta wilmaks, „nii see on!“

„Nurjatu, filmapilt lahku minu majast!“

Bisaraid kummatades küsis mrs. Child:

„Ja sina kas ja ita ei ole midagi ülekoht-
tust teinud? Ei ole mind ita petnud?“

„Mina?“ küsis mees pahaselt. „Mina
pole oma elus ita waletanud?“

Sel hetkel lõhleb nukk.

Seal lähes walgeks — wahaeag.

Milkenhall hettis ruttu pilgu oma naisule.

Ja nägi, kuidas see oma käe Carri käest taja-
test ära tõmbas.

*

Sama pidulikult kui ta alanud, hakkas Carri
minek lähenema. Tal oli settiklaas alles käes,
kui hüutseb laialt lätsid. Säwel seisib wärt-

meister. Carr'i äöbrilbed käe peal. Ta seisis ootawalt ja wahtis Carrile.

Carr kahwatas — nähes oma ümber nuri-waid, kaastundlikke, pilkawaid nautiwaid inimesi. Ja tormas uksest wä'ja.

Rajaš naer.

„Dore lahsumine!“ naeris Jellioe. „Olefin tõesti oodanud pišut enam kindlust. Mis ütlete Teie, Mildenhalli?“

„Alles nüüd märgati, et Mildenhalli puubus. Kummallisel wiisil.“

„Jan'ce andis seletust:“

„Ta on ülewal töötöas. Tungiw asi!“

„Olen uudishimulik,“ ütles van Dorpel, „kuhu Carr jookseb.“

„Teener, kes naeratahes ilmus, wõis uudishimu rahuldada: Carr oli tormanud Mildenhalli tuppa.“

„Milline nõrkus! pöörak!“ hüüdis keegi. „Ta palub armu! Seda ei oleks ma temast uskunud. Seda meest oleme ometi ligi kõrgelt hinmanud.“

Tatcher, kes oma kaitsealuse süüdistust nagu enese süüdistamise tundis, ütles ruttu:

„Rähen üles Mildenhalli juure ja ütlen talle, et näjal peab olema lõpp. Seitse päewa õnne — sellest jatkub. Ja sellele Carr'her-rale teen ma selgeks, et leping selleks on, et ta täidetakse.“

„Meie tuleme kaasa.“

Tatcher koputas uksele — keegi ei wastanud.

Teised tungisid järele.

„Uks hwanas.“

„Enba oli tühi.“

„Mis see tähendab?“ küsis Tatcher. „Mis on siin sündinud?“

„Keegi ei teadnud wastata. Ei wabrikus ega kodus.“

„Siin pole kõik asi korras,“ ütles Jellioe.

„Sellest saab üllatus, mida meist keegi et ole oodanud.“

Seltskond istus segamini juttu westes, oletades, täis kaswamat rahutust, kui tund aega hiljem üks lahti kisti ja teener Sam kahwatuks läwale ilmus.

„Teidstme mr. Mildenhalli,“ ähtis ta. „Tema lamab püestikus surnuna.“

„Tuleb lõid loitma. Öö muutus walgeks.“

Surm lamas liikumatult püestiku sillal. Surnuks lastuna.

„Newolwer püandub,“ ütles šheriff, kes telefonil kandu kohale kutjutud. „Nii siis mõrtsukatöö!“

„Carr!“ hüüdis keegi „Kus on Carr?“

Šheriff kuulis uurimisel, et Carr hingetu rulgaga oma korterisse tulnud ja sealt wälse

kohwriga jälle wälja tormanud. Nagu warsti selle järele selgus: Tatcheri autoga.

Popajäreldus oli selge. Carr oli tahtnud Mildenhalli meelt muuta, oli teda palunud, wannutanud, wõib olla ähwardanudki. Ta ei tahtnud endist elu enam elada. See wõis olla inimlikalt mõistetaw, et ta Mildenhalli ei peale oma meeletibeduses oli mõrtsukatöö'e kaldu- nud, aga andeksandmata oli see tegu ometi nii inimeste kui Jumala ees.

Et inimene enasti kaoks peita selleks ei ole maailm küllalt suur. Kolm päewa hiljem tabati Carr Pittsburgis.

Nii oli instillikust mõttest üle öö saanud kurbmäng.

Carril oli julgus tegu salata.

„Tueb julgus,“ ütles Jell'cor.

Janice palus kokkusaamiseks loa. Ta wannutas Carr'i töit ütelda — selle korraliku meele tõendus nõudis ta temalt.

Carr raputas pead.

„Keegi ei usu Teid,“ ütles Janice pahaselt ja meeletikkult, „et lohtunitud ega mina. Miks tahate siis salata? Sellest ei ole Teil kasu, sest kindel on, et Teid surma mõistetakse. Aga Teie wõite loota pehmenemist, kui kahetsedes üles tunnistate, miks Te seda tegite.“

Kahwatades wastas Carr:

„Ma ütlesin Teile seda, kui see nii oleks. Aga ma ei wõi waletada Teie meelehaaks. Mina teda ei tapnud. Kui ma üle silla läksin, leidsin ma ta surnuna.“

Janice waatas talle luurawal pilgul silma.

„Kui olite süütu, miks siis põgeneste?“

„Kas Te sellest aru ei saa, mrs. Mildenhall?“

„Ei,“ wastas see kalgilt, „ja keegi maailmas ei saa sellest aru. Ja kõik Teie kõneosawus ei tee seda kellegile selgeks.“

„Ma põgenesin aru saades, et olin surmahädaohus. Rahitus pidid minule langema. Siis kaotasin pea.“

*

Selewus New-Hawenis ja New-Jorgis ei olnud Carrile mitte ebajoodus. Teibud hull inimesi, kes teda arwasid süütuks, teine hull, kes vähemalt uskusid, tõenduste wähesus ei lastwat teda hukka mõista. Aga ise niisugused, kes Carr'i seiskorra põhjal mõrtsukatiks arwasid, pidid teda wähen dama. Diktija mehoga oli mängitud jõledat mängu; temale oli näidatud maailma ilu, et teda siis naerusuul jälle patjata lohutumatuse; selles peitus niipalju süüdi, niipalju kergemeelsust, et see wõib olla arusaadaw oli, kui lihtne mees meeleheitel ja meele- tibebeduses selle maha lõi, kes enesele selle õudse löbu oli lubanud, et talle ta senise elu üle fil- mad awas. (Järgneb)

Warjust walgusele.

Inglise kirjaniku Hugh Conway romaan.

11

Surnult, hääletult wajus ta pörandale.

Samal hetkel, kui ta maha wajus, lattes Pauline laul ja kõle kisa kajas ta suust läbi toa. Oma istmelt, mis plantino ees oli, wõis ta näha, mis sündinud; mis ime, et ehmatas temalt ta mõistuse rööwis!

Macari kumardas oma ohwri kohal.

Generi oli uimane kurtööst, mis filmapilguga oli kõrwaldanud tema julge kawatsuse tarwilikkuse, ja ainus isik, kes oma meeli ei kaotanud, oli Petroff.

Oli tingimata tarwilik, et Pauline waima pandi, sest tema kisa oleks kõik naabrid äratanud. Sellepärast kahmas Petroff waiba, mistas selle neiuile üle pea ja surus ta wägitallaga sohvale pikalt.

Sel hetkel jooksin mina meeletult tuppa, pime ja abitu, aga kõigi arwates kui kättemaksja.

Isegi halastamatu Macari kohkus minu kinnumiseft.

Ja Generi oli see, kes, täites enese alahoidmise tungi, piistoli wõttis ja selle kule winna tõmbas. Tema oli see, kes minu kirglikust armupalumise palwest aru sai ja seega, nagu ta tõendas, minu elu päästis.

Macari nõudis üllatuselt toibudes, et ma sama saatuse osaliseks saaksin, mille osaliseks oli saanud Anthony March. Jälle tõstis ta oa, et intimeselt ta elu rööwida, kuna Petroff, keda need asjaolud olid sündinud Pauline juurest lahutama, mind seal finni hoidis, kuhu ma olin kullunud. Generi lükkas oa kõrwale ja päästis mu elu. Ta waatas mu filmad läbi ja tõestas mu sõnu. Polnud aega etteheideteks ja süüdistusteks, aga ta wandus, et teist kurtööd enam ei luba.

Petroff toetas teda ja Macari leppis wiimaks tingimusega, et minuga nii tehtaks, nagu ma seda juba olen kirjeldanud. Oleks neil olnud hindusid, nad oleksid minu wiibimata unutanud, nüüd aga aratai wana teenija ja saadeti unerohu tooma. Mehed ei wõinud mind filmast lasta ja nii sunniti minud istet wõtma ja nende tegevust kuulama.

Miks Generi kurtööd üles ei annud?

Miks oli ta wähemalt kaassüüblane pärast kurtööd?

Wõin waid uskuda, et ta oli pahem, kui ise tunnistab, wõi et ta wärses selle tagajärge ees. Ta oli ju ikkagi kurtööd kawatsenud, mis oli peaaegu sama must kui see, mis

sündinud; kui raharaiskamise tegur teatavaks sai, et oleks ükstei kohus maailmas teda wabaks mõistnud. Wõimalik ka, et tema ja Petroff inimese elust suurt ei hoolinud, sest wistiski polnud nende käed inimese werest puhtad.

Mru saades, et protsejs neile wõis olla ainult hukutaw, leppisid nad Macariga kokku ja hakkasid kohe ajawiimatult kurtööd jälgesid kaotama. Sest hetkest saadik et olnud nende kolme mehe süükraadi wahel enam suurt wahet.

Nüüd, mil nad kõik samas wees ujusid, et kahelnud nad enam tagajärgehes. Tarwis oli, Teresale tingimata kõik ära seletada, mis näis olewat üsna hädaohutu, sest et ta Generile ustaw olles kahtlemata teda oleks aidanud kurtööd teha, kui ta saata, kui Generi seda oleks käskinud.

Kõige pealt pidi nad minust lahti saama. Petroff läks ja tõi ühe troska — Macari hoole alla Generi mind jätta ei ulaldanud — ja jootraha andes läks tal korda üht troskat üheks tunniks tarwitada saada. Oli weel öö, ja nii puudus raskus minu uimastatud keha ärawitmisel ja ta majast wäljakandmisel.

Petroff sõitis teele, ja niipea kui ta minu laugele ühele kätawale oli maha pannud, andis ta troska ta omanikule jälle kätte ja läks teiste juure tagasi.

Ja Pauline?

Tema wirisemine oli ajajooksul kustunud ja ta lamask surmasarnases uimastuses.

Tema oli neile kõige kardetawam. Tema ärkamiseni et wõidud midagi muud teha, kui et ta tema tuppa kanti ja Teresa rawitsusele anti. Alles siis, kui ta ärkas, tuli otsustada, mis edasi teha.

Kõigi tungiwam asi oli aga, kuidas tapetu keha ära koristada, ja nad pidasid kõiki moodi aru, kuni ühisele otsusele jõusid, mis garanteeris tagajärgi. Kurjategijate seisukord oli meeleheitlik ja sellepärast pidi nad ka julgema.

Hommikul wara saadeti Anthony korterisje kivi, mis ütles, mr. March olla tõsiselt haigetis jäänud ja wiibimat onu juures. See hoidis kõik järeleuurimused sealt poolt tagasi.

Seni pandi noormees korralikult laudfile ja tehti kõik, mis lastis oletada tema loomuliku surma.

Siis wõttiti surmatunnistus.

Kuist nad selle formulaari olid saanud, seda Generi ei ütelnud. Mees, kes selle muretseis, ei teadnud midagi selle siisust.

Sähemaks böks telliti puusfart ja asetati furnukeha Generi juuresolekul sellesse ilma harilikku tseremooniata, mida sellega wabandati, et furnukeha Itaaliamaale wiidawat ja alles seal maha maetawat.

Siis täideti wõltsitud surmatunnistuse abil kõik formaliteedid ja kaks päewa hiljem reisisid kõik kolm meest leinariides ühes oma õhwriga Itaaliasse. Et olnud mingisugust tahtust karta ja mingi asi ei aratanud kahtlust. Nad wiisid furnukeha tõesti sinna linna, kus Anthony surmud ja matid poja tema kõrwale, nime ja surma kuupäewa risiitwile sisse lõigata lastes.

Siis tundsid nad endid kõigi ees olemat julged, wäljaarwatud Pauline.

Uga teadagi polnud neil karta.

Kui Pauline wiimaks uimastusest ärkas, wõis Teresa märgata, et temas midagi korras ei olnud.

Ta ei rääkinud midagi tseeniist, mida ta näinud; ei küsinud ta midagi. Tema minewik oli kustutatud. Saadud käsu järele wiis Teresa ta nii ruttu kui võimalik Itaaliasse Generi juure, ja seal nägi Generi, et Macari kiritegu wenna kallal õelt oli rõwiniud mõistuse.

Reegi ei unerinud Anthony Marchi järele. Oma kawatust teostades, laskis Generi ühel omal agenbil Anthony asjad korterist ära tuua ja sealsete inimestele teatada, et Anthony onu juures ära surmud, Itaaliasse wiidud ja seal ema kõrwale maha maetud.

Mõned sõbrad leinastid mõnt aeg weel sõpra ja asi ununes. Ja et pimedast mehest enam midagi ei kuulnud, siis arwati, et ta paremaks oli arwanud waitida.

Mööbusid kuud, ja Pauline seisukord oli ifka endine. Teresa wõttis ta oma hoinule ja elas tema seltsis Turinis seni, kui ma neid San Giovanniis nägin.

Generi, kel kindel elukoht puudus, nägi teda harwa. Tema juuresolek ei awaldanud neiu hinges mingisuguseid piinlikke mälestusi, aga temale oli deütre nägemine wäljalannatamat, sest see tuletas talle meele seda, mida ta heameelega oleski unustanud.

Paulinele elu Itaalias nähtawasti ei meeldinud ja ta igatses teadmatult Inglismaale. Rõõmus, et neiuist lahti saab, oli Generi wiimaks luba annud, et Teresa temaga wõib minna Inglismaale, ja oli parajasti sel päewal Turini jõudnud, kui mina teda seal nägin, et deütre lahkimiseks ettewalmistust teha.

Macari, kes neiu sellest hoolimata, et weri nende wahel seisis, nagu enese omanduseks arwas, oli Generil kaasas. Tema oli Generilt alati nõudnud, et see Pauline talle naiseks annaks, isegi ta praeguses seisukorras. Weel enam, ta oli õhwardanud Paulinet isegi wägivaldselt ära wiia, wandudes, et neiu tema omaks peab saama. Neiu ei mäletawat ju midagi — miks ei pidawat ta siis tema omaks saama — küsis Macari.

Uga nii alatu kui Generi ka oli, selle eest kohtus ta ometi tagasi. Tema oleski isegi, kui see wõimalik oleski olnud, kõik läbikäimise Macariga lõpetanud. Uga nad teadsid üksteisest niipalju, et neiu enam isegi nii järe kiritegu enam ei wõinud lahutada.

Mi siis saatis Generi Pauline Inglismaale, kus ta Macari eest oli warjatud.

Siis järgnes minuissoow Paulinega abielluda, mis neiu Macari käest täiesti wabastas.

Sellest meie kummaline abielu, mida ta weel nüüdki sellega wabandas, et Paulinet ainult selles paranemisewõimalus seisita, kui ta teadagi hakkawat armastama, kui ta rinnas arstid tunne, mis umbeski jarnaneb armastusele.

See oli, kui ta mitte samade sõnadega, Generi jutustus, ja ma teadsin kõik, mis teada tarwisest. Wõimalik, et ta ennast kirjeldas heledamini, paremana, kui ta seda wäärt oli, aga ta oli malle selle tumeda loo awallikult ära seletanud, ja hoolimata jätkusest ja wõitusest, mis ta nägemine minu peale awaldas, tundsin ma ometi, et ta oli rääkinud tõtt.

14

Kas ta mäletab?

Oli aeg kokkusaamist lõpetada. See oli juba isegi nii kama kestnud, et wiisakas kaptin juba enam kui kord üle läwe oli sisse waadanud, nagu oleski ta tahtnud ütelda, et isegi seejulgusel kui minul oma piir on.

Minulgi polnud põhjust jutujamist wangi pikendada, kuna mul nüüd ju mu pika teefonna otstarwe käes oli. Olin ju kõik kuulnud, mida kuulda wõisin, ja ma tundsin nüüd kogu Pauline lugu. Kiritegu oli täiesti üles tunnistatud. Sel mehel polnud õigust minul pooldamist loota, ja isegi kui ma teda oleski tahtnud aidata, puudus mul selleks wõimus. Miks pidin siis siin weel wiitama?

Ja ometi wiitawasin ma weel natuke.

Wõte, et minu tõusmine märgiks on, et mu jutt lõpnuud ja ta jälle oma pürgusse peab tagasi minema, kust ta tulnud, oli mulle piinlik. Uga heit, mis ta minu juures wõis wiibida!

pidi talle olema väärtuslik. Jial enam ei pidanud ta mõne sõbra või tuttava nägu nägema.

Ta oli jutu lõpetanud ja istus nõrga peaga, filmid maas. Rääbalane, õnnisvõimeline, lootusetu mees, nii murtud, et ma talle waewalt sõandasiu mõnda ettehetet teha!

Wattides filmitsesin ma teda.

Siis ütles ta:

"Teie ei suuda mulle wabandust leida, mr. Vaughan".

"Ei," wastasin ma. "Mulle näib, et Teie ja Teie sõprade wahel wähe wahet on."

Ta tõusis waewaga.

"Teie loodate siis, et Pauline paraneb?" küsis ta.

"Ma loodan ja usun, et ta minu kojusõudmisel juba peaaegu terve on."

"Ütelge talle, millisena Teie mu leidite; temale teeb see kergendust, kui kuuleb, et Anthony surm mu kaubsest nii kaugele on saanud."

Ma nokutasin pead.

"Müüd pean ma minema," ütles ta naise poole minna katsudes, kuna külmalubidud ta leha raputasid.

Kõigest ta süüist hoolimata ei wõtnud ma seda wiletsat ja õnnetut meest sõnatumalt lasta lahkuda.

"Kannatage filmipilt ja ütelge mulle, kas ma Teie seisukorra kergendamiseks wõin midagi teha."

Tema naeratas wäsinult.

"Wõite anda mulle pisut raha. Wõimalik, et selle saan oma juures hoida ja enesele selle eest mõne toiduaine osta."

Ma andsin talle mõned rahad, mis ta oma rääbalatesse pekkis.

"Kas soowite enam?" küsisin ma.

Tema raputas pead.

"Usun, seegi warastatakse, enne kui ma saan tä wälja anda?"

"Kas siis ei leidu teid, kuidas Teie jaoks kellelegi teisele saaks raha anda."

"Wõib olla kaptenile. On ta aus ja hea südamega, siis eht saan osa sellest omale, aga isegi see on kahtlane."

Ma lubasin seda teha ja teadsin, kas ta selle kätte sai või ei saanud, see kergendas omelti ta südant.

"Mis seisab Teie ees? Kuhu Teie witalkse ja milline tulewik ootab Teid?"

"Mu witalkse Siberi lõpp — Nertshinskisse. Seal pannakse mu teistega kaewandusse tööle. Põgu tee kätme jala ja raudus."

"Milline hirmus saatust!"

Generi naeratas.

"Selle järele, mis juba olen läbi elanud, on see paradisk, mis mulle awaneb. Kui keegi

Wene seaduse wastu etäb, siis on aiuus lootus, et ta kohe saadetakse Siberiskse. See tähendab põrgust taewa pääsmist."

Sellest ei saa ma aru."

"Te saaksite sest aru, kui Teie nagu mina kumbe kaupja ootaksite oma professi, kui Te peaksite elama kongis, mis walgusetu õhutu, kiiskas, ja kui need, kes Teile kõige lähemal, kuuleksite kisedawat nõdrameeles, mida tekitab üffit olef ja hirmus ümberkäimine, kui Teie igal hommikul ärgates peaksite ütlemas: "Weel täna lähen ma hulluks!" Kui Teid lastakse kannatada nälga, janu, külma, lõõke, et ära annaksite oma sõbrad, kui oleksite nii kaugele wihitud, et Teile surm paistaks päästjana — siis, mr. Vaughan, siis ootaksite Teie Siberiskse saatmise armulikku waljust igatsufega."

"Aga katskimmendaastat kaewandustes! Kas siis ei ole wähemalt lootust põgenemiseks?"

"Kuidas peaksin ma põgenema? Silmitsige kaarti, ja Teie näete, kus seisab Nertshinsk. Saaksin ma põgeneda, peaksin ainult mägestikus hullkuma, kuni surmalt maha langen wõi kuni keegi mu tapab. Ei, mr. Vaughan, põgenemine Siberiski tuleb ette ainult roomaantides, wähemalt praegu, mitte meie ajal."

"Nii siis peate elu lõpuni orjats jääma?"

"Loodan, et mitte. Olen Siberi wangide elust. enesele palju teateid kogunud ja olin, tõtt ütelda, otse wihane üleüldiselt mak wa arwamise peale. Wõin ainult loota, et mu järeleuurimused on õpetanud tõtt."

"Ümberkäimine ei ole siis mitte paha?"

"Ta on küllalt paha, sest et inimene alati ainult mõne wälise türrant wägiwallast oleneb. Kahtlemata pean ma aasta wõi kaks kaewandustes töölame. Kui ma selle aja üle elan, mis küll tõenäoline ei ole, siis wõin, kui ülewaataja filmis armu leian, ülejäänud lõõst oobuda. Mulle wõidesse koguni luba anda mõneste linna asuda ja seal omale leiba teenida, la mul on lootus, et siis mulle kasu on minu asilikust oskusest, kuna ja Nasta-Wenemääl, digemini Siberisk, arktiskid olge harwa leidub."

Nii wähe kui ta seda ka wääris, leidis ta soow mu südamese omelti wastutaja; aga kui ma teda weel kord filmitsesin, olin kindel, et kaewandustes waewalt ühe aasta jõuab wastupidada.

Üks awanes ja kapten waatas uuesti tuppas. Ta sai juba rahutuks. Ja et mul põhtust polnud juttu enam pikemale wentada' siis ütlesin talle, et kohe walmis saan.

Tema nokutas ja kadus uuesti.

"Kui ma Teie heaks weel midagi teha wõin, siis ütelge," pöörasin ma Generi poole.

„Ei midagi — wõt siiski! Weel midagi. Macari, see nurjatu, saab warem wõt hiljem oma palga. Kui see aeg tuleb, kas oleksite siis nii lahke ja teataksite sellest mulle? See wõib ju raske olla ja mul pole õigust Teilt seda paluda, aga Teie eht leiate teid ja abinõusid mulle sellest teatada. Kui ma siis weel suruub ei ole, teeb see mu wähemalt õnnelikumaks.“

Wastust ootamata läks ta ruttu ukse juure ja wiis ta wangimaja tagasi.

Kui raske üks awati, beatas ta.

„Glage hästi, mr. Bughan,“ ütles ta.

„Kui ma Teile olen ülekohut teinud, siis palun andeks. Meie üksteist enam näha ei saa.“

„Niipalju kui see minu ase punitub, annan ma Teile andeks.“

Ta wiititas filmapilgu ja sirutas siis käe välja.

Üks oli nüüd lahti ja ma wõisin wangitarja näha, kes ruumi täitsid, wõisin kuurida nende juttu mitmes keeles ja keelemurrakuts, wõisin hingata jälle haisemat õhku, mis sealt loopast välja woolas. Ta sellaste kohas, sellaste seltsimeeste wahel pidi üks sellase haridusega mees nagu Generi, oma elupäewad lõpetama! Hirnus karistus, aga ka teenitud karistus!

Kuna ta nõnda, läsi wälja sirutatud, läwel seisis, tundsin ma seda. See mees oli minu teada mõrtsukas. Mii wäga kui ta saatus mind ka liigutas, ometi ei raatunud ma talle kätt anda. Minu tegu wõis olla wahi, aga ma ei wõinud tehti.

Nähes, et ma tema liigutust ei wistanud, tõusis häbiwana ta palgele. Ta pea wajus norgu ja ta pööras mulle selja.

Soldat kahmas ta käewarrest karedalt kinni ja lihtas ta ruumi. Seal pööras ja weel kord ümber ja filmad kohtasid minu filmi pilguga, mis mind päerade kaupa piinas. Ta wabitis mind ikka weel, kuni raske üks kinni läks ja ta nii minu filmade eest kadus.

Raske südamega pöörasin ma minema, wõib olla kahetsedes, et ma talle kätt ei olnud awanud.

Ma läksin laptent juure ja sain talt ausõna, et kõik raha, mis tema kätte annan, wangi kasuks ära tarwitatakse.

Ma andsin talle suurema summa ja loodan, et wähemalt üks osagi sellest sellele läks, kellele ta oli määratud.

Siis otsisin wälja oma kassi, kätsin hobused tellida ja wantri eide sõita. Tähtsin wiibimata Inglismaale tagasi reisisa — Pauline juure.

Boole tunni pärast oli kõik walmis.

Minna ja Swan istusime wantrisse, postipoiis plakintas piitsa, hobused hakkasid liikuma, kellad helksesid lustilikult ja edasi läks sõit teel, mis oli tuhanded penikoormad pikk.

Alles nüüd, mil ma jälle igatsusest põlesin koju jõuda, sai mulle arusaadawaks see kole kaugus, mis seisis minu ja mu armsama wahel.

Teekäinal peitis warsii tumeda wangimaja mu pillude eest, aga alles, kui me juba palju penikoormaid kaugel olime, sai mu watum jälle tafakaalu kätte, ja päewad mööbusid, enne kui ma lastasin peaaegu waketpidamata mõtlemast koledale kohale, kust ma Generi olin leidnud ja kuhu pärast minuga jutuojamist jälle oli kuhu taha pandud.

Kuna see pole reisirjeldus, siis tahan ma ka oma tagasi reisiist midagi pajatada. Filmad olid peaaegu alati sootjad ja teed heas seisukorras. Kärstult reisisin ma ööb ja päewad ega hoidunud raha. Minu ebaharilik pass mu-retses mulle hobused sealgi, kus teised reisirjad pidid ootama, ja minu suured jootrahad panid hobused kiirele sõidule.

Kolmekümnendal päewal jõudime Nišhni-Nomgorobi „Rosstja“ hotelli ette. Wanter oli nii kulunud, et oma juhile annetasin, kes ta kobe kolme rubla eest maha müis.

Nišhniist sõitsin raudteel Moskwasse, Moskwest Peterburisse.

Peterburis wiibisin ainult nii kaua, et lord K. üles otsisin ja teda toetuse eest weel kord südamest tänasin. Siis korjastu oma Peterburisse jäetud pakid kokku ja reisisin Inglismaale edasi.

Tagasi sõites Irkutskist, leidsin ma Briscilla kirjad eest Tomskist, Tobolskist ja Permist, hiljem kirjutatud aga Peterburist. Nad kõik kuni kõige wiimaseini teatasid mulle, et kõik hästi läheb.

Briscilla oli oma kaitsealuse wiinud Deronshiresse. Kuna wanaeit seal üles kaswanud, siis oli tal suur usaldus sealsse kliima heasse mõjusse. Nad wiibisid seal põhjarannas ühes rahulikus, ega ilusas wäikeses linnordis, ning Briscilla teatas, et Pauline õitseb nagu roos ja on sama mõistlik ja terwe kui mister Gilbert ise.“

Ei ole ime, et ma neid häid sõnumeid saades kangesti kodu igatsesin, mitte ainult, et jälle näha oma naist, waid teda nii näha, kuidas ma teda weel polnud näinud — täte mõistuse juures.

(Järgneb)

Kindmõistatus

Nr. 22 (112).

Hane kari lendas taewa all. Üks hani lendas neile wastu ja ütles „Tere sada hane“ Need wastasid: „Meid ei ole sada hane, siis on meid sada hane, kui niisama palju weel oleks kui meid praegu on, siis pool sellest, siis weerand sellest ja siis Sina ise ka.“ Mitu hane neid oli?

Lahendused tulewad saata „Romaan'i“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16 kuni 31. detsembrini. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ nr. 2 (116).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) Suusad, ühes keppidega; 2) 1 anne Ed.Wilde kogutud teostest; 3) Hendrik Adamson – „Kuld-blond neitsi“.

„Romaan'i“ talitus.

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 18 (108)

Ristsõnade mõistatuse seletus:

	m		p		a	n	l		k		n	
m	u	d	e	l		ä		m	a	d	a	l
	u		e		o	r	g		n		s	
e	m	a	n	d		t		i	n	e	t	u
	i		a		i	s	u		e		i	
k	a	d	r	i				p	l	e	k	k
					n	u	i					
v	õ	h	i	k				p	i	p	a	r
	õ		h		o	n	u		d		p	
e	n	d	e	l		õ		k	i	i	r	e
	s		r		a	g	u		o		i	
a	u	s	u	s		e		k	o	l	l	e
	s		s		o	s	a		t		l	

Wasakult paremale:

1. Mudel.
2. Emand.
3. Kadri.
4. Wõhik.
5. Endel.
6. Ausus.
7. Ani.
8. Org.
9. Isu.
10. Nui.
11. Onu.
12. Adu.
13. Osa.
14. Madal.
15. Imetu.
16. Plekk.
17. Pipar.
18. Kiire.
19. Kolle.
20. Ühalt alla.
21. Muumia
22. Peenar
23. Närts.
24. Kannel.
25. Nastik.
26. Öönsus.
27. Iherus.
28. Idioot.
29. Aprill.
30. Nöges.

Olguid seletusi saatsid:

Tallinnast: K. Allisson, Anna Anso, Artemi Altermann, E. Brakel, Em. Gutmann, H. Gutmann, Erwin Jerkowitz, Milla Jeromin, Andreas Janson, Harald Jerkowitz, L. Kreegi, R. Kurelauk, Ilmar Kruusmann, Agnes Kütt, Peeter Lepa, Gustaw Martin, H. Mauner, Lisette Nurk, H. Nurk, Ewald Pärn, Joh. Peet, Astrid Paija, Walentin Ross, Nelly Reintam, M. Redlich, O. Saks, E. Tambek, Salme Weski, C. Wahlmann, Asta Weski, R. Weber, E. R. Waho, L. Waho, E. Emann.

Tartust: Johannes Jõul, Hedwig Purjat, Selma Puusik, A. Pundak, C. Suise.

Pärnust: A. M. Arro, Milda Küng, Käthe Knodel, Herbert Roger, J. T.

Rakwerest: Joh. Kask, Fritz Kask, William Põiklik, Karl Põiklik, Harald Põiklik.

Walgast: Ella Täna. **Wõrust:** A. Juurik. **Petserist:** Weera Kurelauk. **Haapsalust:** N. Mannof

Kohtla-Järwelt: Ferdinand Anton, M. Sillenbach. **Jänedalt:** W. Booter. **Ristikülalt:** E. Grents. **Türlit:** Epp. **Kuremäelt:** Joh. Kangru. **Lellest:** Hans Koppel. **Keilast:** A. Kutpri. **Riisepe-
rest:** R. Pilberg, Leeni P. Harju. **Ranna-
mõisast:** Joh. Hanso. **Järwa-Jaanist:** M. Tsaan. **Jõgewalt:** R. Terasmägi. **Ajalt:** J. Tseikar. **Sakust:** Ernst Wic-
tor. **Nõmmelt:** Anny Söer. **Wigalast:** W. Wahter. **Aserist:** T. Weigel.

Neist wõitsid loosimisel: 1) Uisud, waliku järele — meeste- ehk naistele — H. Mauner Tallinnas, Tehnika tän. 2 krt. 5; 2) J. Barbaruse „Kolmnurk“ — N. Mannof, Haapsalust, S. Lossi tän. 49; 3) Aino Kallas „Wõoras weri“ — M. Sillenbach — Kohtla-Järwelt.

„Romaan'i“ talitus.

Rätsepaäri

MAX JOHANSON

(Peterburist).

Tallinn, Lühikejalg 6, kõnetr. 30-89

Uuemad uudised Londonist!

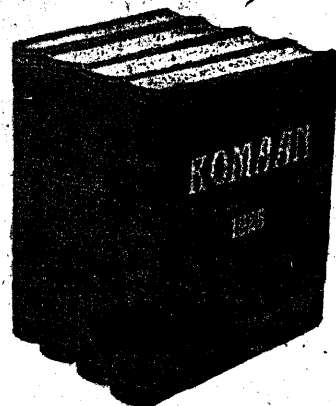
Kawatsedes tulla wastu igale tellijale ajanõuete kohaselt, olen oma riidetaga-
wara täiendanud suure waliku moodsete
mustritega. Et riide tellin otseteed Inglis-
maalt, siis on hinnad minu äris wäga
soodsad. Seejuures püüan panna rõhku
just riide headusele ja tellin riidet ainult
kuulsatelt Inglise firmadelt, talitades Ing-
lise wanasõna järele: „Ma ei ole nii ri-
kas, et wõiksin riietuda odawasti.“ Minu
äris töötawad ainult otsitud, wilunud töö-
jõud, mille tõttu ka kõige nõudlikuma tel-
lija wõin rahuldada. Minu töö kiidab ise-
ennast, sedä teab kogu Tallinn ja terve
Eesti.

Austusega

M. Johanson.

Kõidetud „ROMAAN'I“

aastakäikudega täiendage igaüks oma
raamatukogu, sest see on kõige odawam
wiis omandada wäga mitmekesist ja hu-
witawat kirjandust.

Aastakäik 1922a	ilu ehk poolnähkõltes	700m.
„ 1923 a.	„ „	900m.
„ 1924 a.	„ „	950m.
„ 1925 a.	„ „	950 m.

Kõitmatult 200 marka odawam.

Igäüks, kes on huwitatud
meri- ja kalaasjandusest,
loeb ajakirja

„Laewandus ja Kalaasjandus“

mis kord kuus ilmub ning käesoleval aastal ainult 150 marka maksab.

Kaastöolisteks on nimetatud ajakirjal paremad eritead-
lased kodu- ja wäljamaal.

Tellimise aadress:

TALLINN, Uus-Sadama tän. 11-a, „Merimeeste Kodu“.

„Rahwaleht“ — ilmub nüüd — kolm korda nädalas.

„RAHWALEHT“ on ajaleht kõigile, kel aega wõi raha ei jätku päewa-
lehtede lugemiseks.

„Rahwaleht“ wuel alusel pakub lugejatele jookswatest päewawudistest
alati kõige wärskeimat, sisukamat ja kaasakiskuwamat.
Igawatel targutustel ei ole „Rahwalehes“ aset.

„Rahwaleht“ paneb eriti suurt rõhku kohtukoja teadete, põnewate ro-
maanide ja juttude peale.

„Rahwaleht“ ei seisa ühegi erakonna teenistuses. Ta toob halastamata
päewawalgele kõigi seltskonnakihtide warjuküljed.

„Rahwaleht“ on huwitatav, kuid ühtlasi ka odaw: postiga koju saates
60 marka kuus, 180 marka weerandaastas.

Tellimisi wõtawad wastu kõik postiasutused ja lehetellimiste wastuwõtjad.

Aadress: „Rahwaleht“, S. Karja t. 2. Tallinn.

„Rahwaleht“ on müügil wäljaspool Tallinnat iga
teisipäewa, neljapäewa ja laupäewa hommikul.